

Istražujmo Evropu!

Evropska unija

Ovu publikaciju kao i ostala kratka i jasna
objašnjenja o EU možete pronaći
na internet stranici:
ec.europa.eu/comm/publications

Evropska komisija
Generalna direkcija za komunikacije
Publikacije
1049 Brisel
BELGIJA

Rukopis ažuriran jula 2013. godine
Ilustracije: Birte Cordes i Ronald Köhler

Luksemburg:
Kancelarija za publikacije Evropske unije

ISBN 978-92-9238-068-7
doi:10.2871/27625

44 str.[21,0 x 29,7 cm] + knjiga na izvlačenje [10,5 x 14,8 cm]
© Evropska unija 2012.
Reprodukcija je dozvoljena

Štampala Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji, 2013. godine

Informišite se o Evropskoj uniji u Srbiji

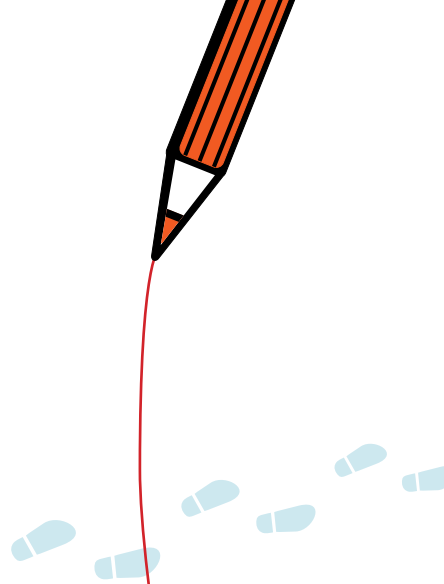

INFORMACIONI CENTAR EVROPSKE UNIJE
Dečanska 1 (Dom omladine)
11000 Beograd, Srbija
Pon - pet: 10:00 – 19:00
Sub: 10:00 – 15:00

T: +381 11 322 9922
E: info@euinfo.rs
W: www.euinfo.rs
Facebook: euinfo.rs
Twitter: euicbg
YouTube: euicbg

DELEGACIJA EVROPSKE UNIJE U REPUBLICI SRBIJI
Avenija 19a, Vladimira Popovića 40/V
11070 Novi Beograd, Srbija
T: +381 11 308 3200
E: delegacija-serbia@eeas.europa.eu
W: www.europa.rs

Istražujmo Evropu!

Zdravo! Dobrodošli u Evropu!

Dolazimo iz različitih zemalja i govorimo različite jezike, ali je ovaj kontinent dom svih nas.

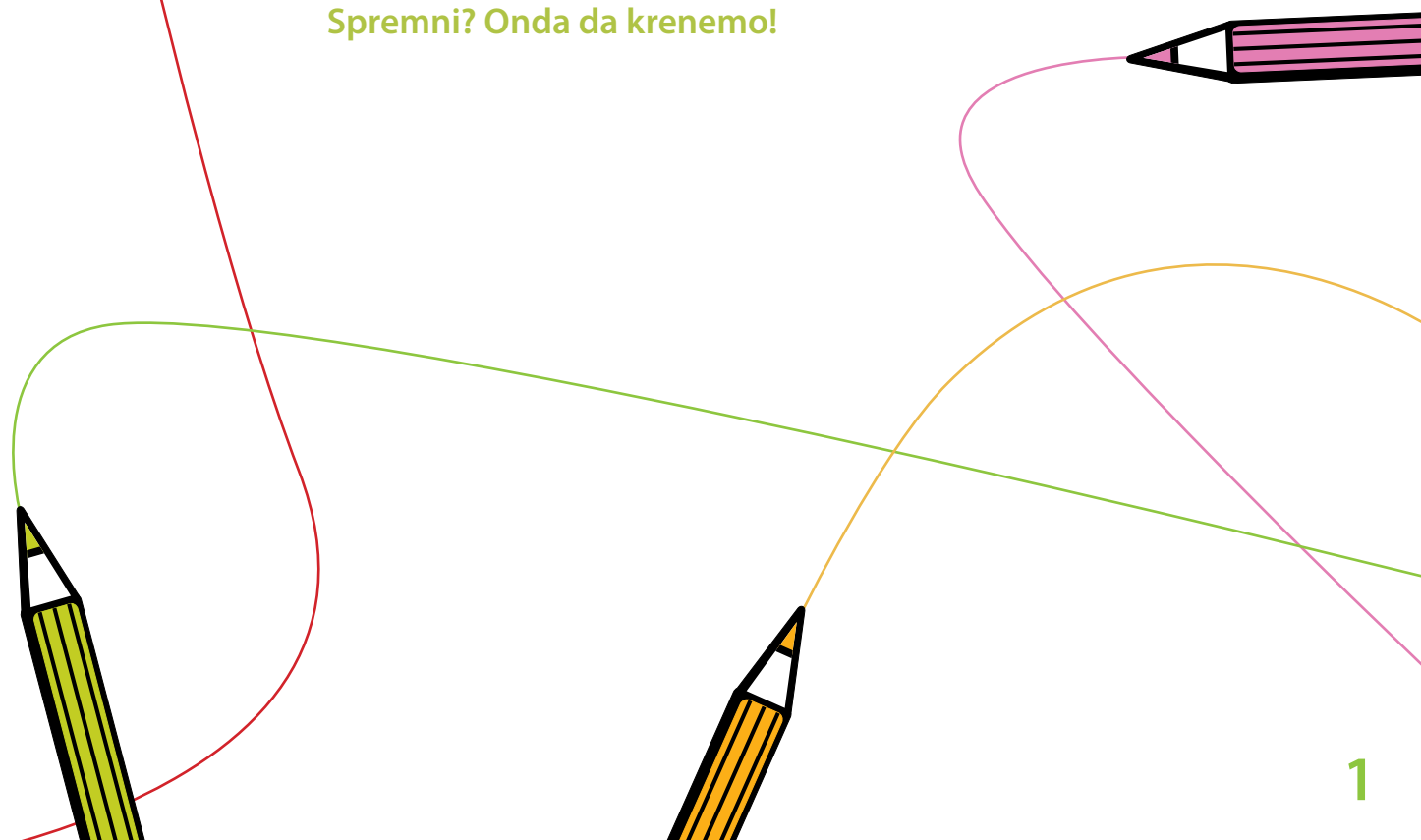
Pođite sa nama da zajedno istražimo Evropu! Biće to uzbudljivo putovanje kroz vreme i prostor na kojem ćete saznati mnogo zanimljivih stvari.

Usput testirajte sebe da biste proverili koliko ste naučili. Posetite našu internet stranicu europa.eu/kids-corner na kojoj ćete naći igru Istražujmo Evropu! kao i mnoge druge kvizove i igre o Evropi.

U školi, istražujte dalje! Pitajte svog nastavnika da vam kaže nešto više o svakoj od tema iz ove brošure. Zatim izvršite detaljnija istraživanja u školskoj biblioteci ili na internetu.

Možete čak i da napišete sopstvenu brošuru o onome što ste otkrili.

Spremni? Onda da krenemo!

Šta se nalazi u ovoj brošuri?

	strana
Istražimo kontinent	3
Putovanje po Evropi	6
Jezici u Evropi	8
Klima i priroda	10
Poljoprivreda	13
More	15
Putovanje kroz vreme	19
Četrdeset slavnih ličnosti - knjiga na izvlačenje	
Priča o Evropskoj uniji	30
Šta radi EU	34
EU i njeni susedi - mapa	37
Zemlje Evropske unije	38
Kviz Istražujmo Evropu!	39
Kako EU donosi odluke	40
Sutrašnjica ... i dalje u budućnost	42
Korisni linkovi za vas i vašeg nastavnika	44

Istražimo kontinent

Evropa je jedan od sedam svetskih kontinenata. Ostali kontinenti su Afrika, Severna i Južna Amerika, Antarktik, Azija i Australija sa Okeanijom.

Evropa se proteže od Arktika na severu do Sredozemnog mora na jugu i od Atlantskog okeana na zapadu do planine Ural (u Rusiji) na istoku. U njoj se nalazi mnogo reka, jezera i planinskih venaca. Na mapi na strani 4 naći ćete imena nekih od najvećih.

Najviša planina u Evropi je Elbrus na Kavkazu, na granici između Rusije i Gruzije. Njen najviši vrh se nalazi na 5.642 metra nadmorske visine.

Najviša planina u zapadnoj Evropi je Mon Blan u Alpima, na granici između Francuske i Italije. Njen najviši vrh se nalazi na nadmorskoj visini većoj od 4.800 metara.

Na Alpima se nalazi i Ženevsko jezero - najveće slatkovodno jezero u zapadnoj Evropi. Ono je smešteno između Francuske i Švajcarske, duboko je 310 metara i sadrži oko 89 biliona litara vode.

Najveće jezero u centralnoj Evropi je Balaton, u Mađarskoj. Dugačko je 77 kilometara (km) i njegova površina iznosi oko 600 kvadratnih kilometara (km²). U severnoj Evropi ima i većih jezera među kojima su Saima u Finskoj (1.147 km²) i Venern u Švedskoj (preko 5.500 km²). Najveće jezero u celoj Evropi je jezero Ladoga. Nalazi se u severozapadnoj Rusiji i po veličini je 14. jezero na svetu. Njegova površina iznosi više od 17.700 km².

© Michael/Pixelio

Elbrus, najviša planina u Evropi

© Pixelio

Ženevsko jezero na Alpima

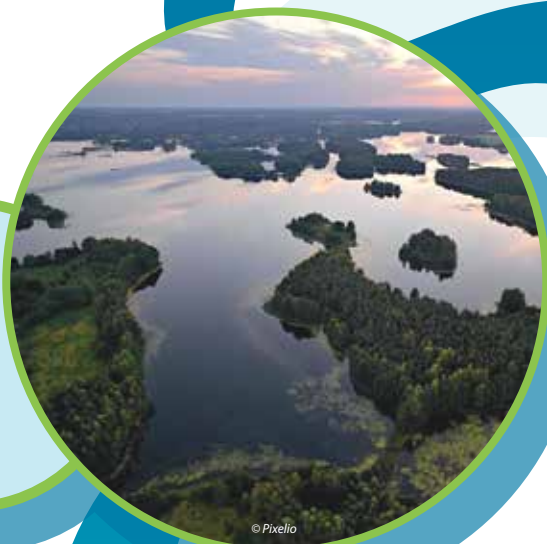
© Kratos May/Flickr

Jezero Saima u Finskoj

Evropski kontinent

*Delta
Dunava,
Rumunija*

© Pixelio

Jedna od najdužih evropskih reka je Dunav. Izvire u Švarcvaldu, u Nemačkoj, i teče na istok kroz Austriju, Slovačku, Mađarsku, Hrvatsku, Srbiju, Bugarsku, Moldaviju i Ukrajinu do Rumunije gde obrazuje deltu na obali Crnog mora. Njegova ukupna dužina je oko 2.850 km.

*Dolina Loare
je poznata po
prelepim dvorcima*

© Flickr

U ostale velike reke spadaju Rajna (dužine oko 1.320 km), Elba (oko 1.170 km), kao i Loara i Visla (obe duže od 1.000 km).

Možete li da ih nađete na mapi?

*Barža plovi
uzvodno Rajnom*

© Fridmar Damm/Corbis

Velike reke su veoma korisne za transport. Razne vrste robe utovaraju se na barže koje ih prevoze rekama uzvodno i nizvodno, od evropskih morskih luka do gradova udaljenih od obale.

Putovanje po Evropi

Stivensova „Raketa“

Da li ste znali da je železnica izmišljena u Evropi? Džordž Stivenson je predstavio prvi putnički voz u Engleskoj 1825. godine. Njegova najpoznatija lokomotiva zvala se „Raketa“ i dostizala je brzinu veću od 40 kilometara na sat (km/h) što je bilo zaista brzo za to vreme.

Danas, evropski električni brzi vozovi dosta se razlikuju od onih prvih na parni pogon. Veoma su udobni i kreću se specijalno izgrađenim prugama brzinama i do 300 km/h. Stalno se grade nove pruge kako bi ljudi brže putovali između velikih evropskih gradova.

Putevi i železničke pruge ponekad moraju da prođu kroz planinske vence, preko širokih reka ili čak preko mora. Zbog toga su inženjeri izgradili veoma dugačke mostove i tunele. Najduži drumski tunel u Evropi je Laerdal u Norveškoj, između Bergena i Osla. Dugačak je preko 24 km i pušten je u saobraćaj 2000. godine.

Najduži železnički tunel u Evropi je tunel ispod Lamanša. Njime ispod mora saobraćaju brzi vozovi Eurostar između Kalea u Francuskoj i Folkstona u Engleskoj, a dugačak je preko 50 km.

Folkestone

Calais

Vozovi Eurostar na stanici Sv. Pankras (London)

© Colin Garratt/Corbis

Najviši most na svetu (245 metara) je vijadukt Mijo u Francuskoj, koji je pušten u saobraćaj 2004. godine.

Dva najduža mosta u Evropi su drumski i železnički most Oresund (dužine 16 km) između Danske i Švedske i drumski most Vasko da Gama (dužine više od 17 km) preko reke Težo u Portugaliji. Most Vasko da Gama dobio je ime po čuvenom istraživaču o kojem ćete više saznati u poglavlju „Putovanje kroz vreme“.

Najviši most na svetu - vijadukt Mijo (Francuska)

Najbrži putnički avion svih vremena, Konkord

Najveći putnički avion na svetu - Erbas A380

Ljudi putuju po Evropi i avionima zato što je vazdušni saobraćaj brz. Neki od najboljih aviona na svetu proizvode se u Evropi - na primer Erbas. Razne evropske zemlje izrađuju različite delove za Erbas avione, a zatim ih tim inženjera sastavlja u celinu.

Najbrži putnički avion svih vremena Konkord, konstruisao je tim francuskih i britanskih inženjera. Konkord je mogao da leti brzinom od 2.160 km/h – dva puta brže od zvuka i mogao je da pređe Atlantik za manje od tri sata! (Većini aviona za to je potrebno oko osam sati). Konkord je imao svoj poslednji let 2003. godine.

Brže od bilo kog aviona su svemirske rakete kao što je Arijana, koja predstavlja zajednički projekat više evropskih zemalja. Ljudi ne putuju raketom Arijana: ona se koristi za lansiranje satelita koji se koriste za televizijske i mreže mobilne telefonije, za naučna istraživanja i ostalo. Danas se većina satelita u svetu lansira uz pomoć ovih evropskih raketa.

Uspeh Konkorda, Erbasa i Arijane pokazuje šta se sve može postići kada evropske zemlje rade zajedno.

Jezici u Evropi

U Evropi se govori veliki broj različitih jezika. Većina tih jezika spada u tri velike grupe ili „jezičke porodice”: germansku, slovensku i romansku.

Jezici u svakoj od ovih grupa imaju porodičnu sličnost jer vode poreklo od istih predaka. Na primer, romanski jezici su potekli od latinskog - jezika koji su govorili Rimljani.

Evo kako se kaže „Dobro jutro” ili „Zdravo” na nekim od tih jezika.

Germanski

danski	God morgen
holandski	Goedemorgen
engleski	Good morning
nemački	Guten Morgen
švedski	God morgon

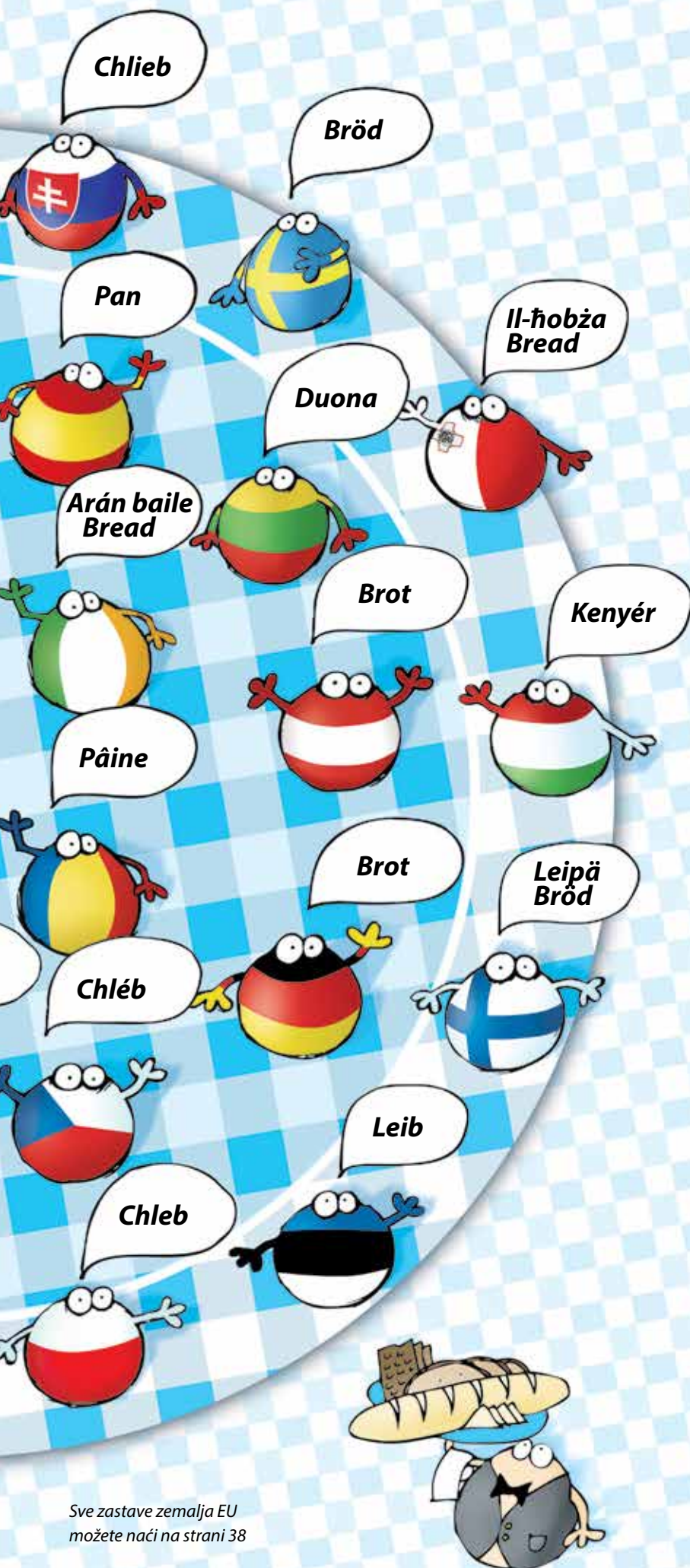
Romanski

francuski	Bonjour
italijanski	Buongiorno
Portugalski	Bom dia
rumunski	Bună dimineața
španski	Buenos días

Slovenski

bugarski	Dobró útro
hrvatski	Dobro jutro
češki	Dobré ráno
poljski	Dzień dobry
slovački	Dobré ráno
slovenački	Dobro jutro

Nije teško uočiti porodičnu sličnost u ovim primerima. Postoje, međutim, drugi evropski jezici koji nisu tako blisko povezani ili nisu uopšte povezani jedan sa drugim.

Evo kako se kaže „Dobro jutro“ ili „Zdravo“ na nekim od tih jezika.

baskijski	Egun on
bretonski	Demat
katalonski	Bon dia
estonski	Tere hommikust
finski	Hyvää huomenta
galski (škotski)	Madainn mhath
grčki	Kalimera
mađarski	Jó reggelt
irski	Dia dhuit
letonski	Labrīt
litvanski	Labas rytas
malteški	L-Għodwa t-Tajba
velški	Bore da

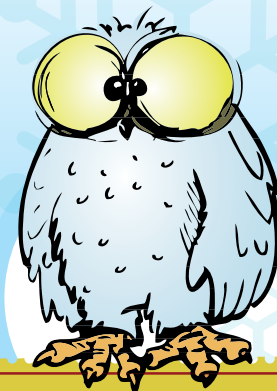
Na jeziku Roma koji žive u mnogim delovima Evrope, „Dobro jutro“ se kaže Lasho dyes (*Lašo dies*).

Učenje jezika može da bude veoma zabavno i ono je važno na kontinentu kao što je naš. Mnogi od nas vole da odlaze na godišnji odmor u druge evropske zemlje i da upoznaju ljude iz tih zemalja. To je idealna prilika da koristimo fraze koje znamo na drugim jezicima.

Polarna lisica ...

Klima i priroda

... i snežna sova dobro su
kamuflirane.

Veći deo Evrope ima „umerenu“ klimu, ni previše toplu ni previše hladnu. Najhladnija mesta su na dalekom severu i na visokim planinama. Najtoplija mesta su na krajnjem jugu i jugoistoku.

Vreme je najtoplije i najsuvlje leti (otprilike od juna do septembra) i najhladnije zimi (otprilike od decembra do marta).

Vrela leta u 2003. i 2006. godini oborila su rekord u Evropi. Da li je to znak da se klima menja? Promena klime predstavlja problem u celom svetu i on se može rešiti samo zajedničkim naporima svih zemalja.

Kako prebroditi zimu

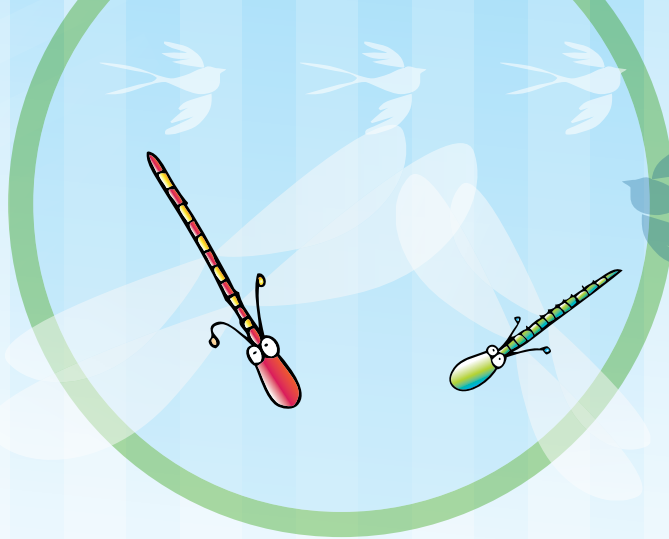
Divlje životinje u hladnim predelima obično imaju debelo krzno ili perje koje ih greje i često je bele boje kako bi ove životinje mogle da se prikriju u snegu. Neke od njih provode zimu spavajući kako bi sačuvale energiju. To se zove hibernacija.

© Klaus Hackenberg/Corbis

Evropski mrki medvedi žive na
planinama gde zimu provode
spavajući.

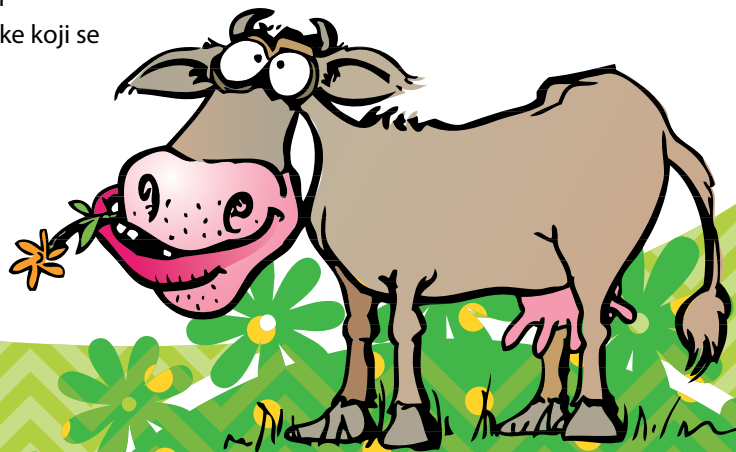
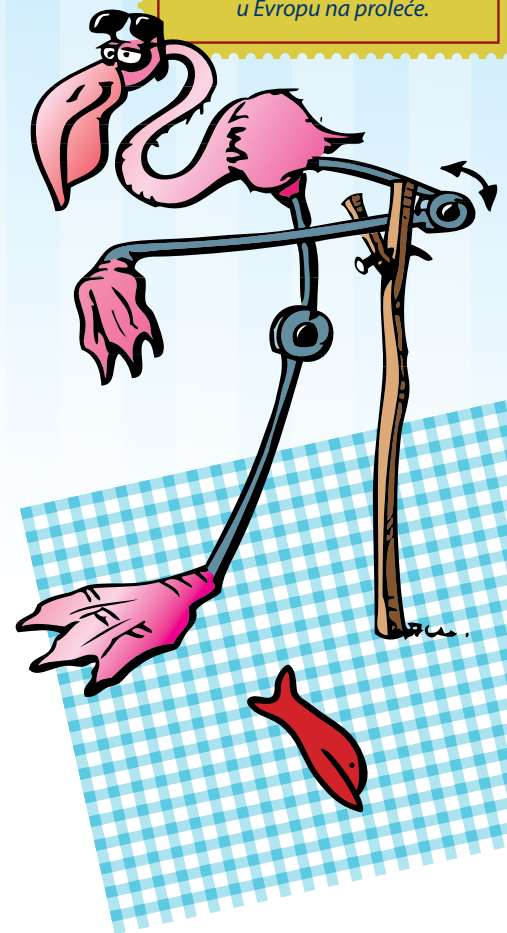
Mnoge vrste ptica hrane se insektima, malim vodenim životinjama ili drugom hranom koja se ne može lako naći tokom hladnih zimskih meseci. Zbog toga one u jesen lete na jug i ne vraćaju se do proleća. Neke vrste ptica prelaze hiljade kilometara, preko Sredozemnog mora i pustinje Sahare, da bi provele zimu u Africi. Ovo sezonsko putovanje zove se migracija.

Prolećno i letnje uživanje

Kada proleće stigne u Evropu (od marta do maja), vreme postaje toplije. Sneg i led se tope. Potoci i bare vrve od riblje mlađi i larvi insekata. Ptice selice vraćaju se da naprave gnezda i odgaje svoje mlade. Cveće cveta a pčele nose polen sa jedne biljke na drugu.

Drveće dobija novo lišće kojim upija sunčevu svetlost i koristi njegovu energiju kako bi moglo da raste. U planinskim predelima poljoprivrednici vode svoje krave na pašnjake koji se nalaze na velikim visinama, gde ima puno sveže trave.

Čak i flamingosi dolaze u Evropu na proleće.

Leto je lepo na planinskim livadama.

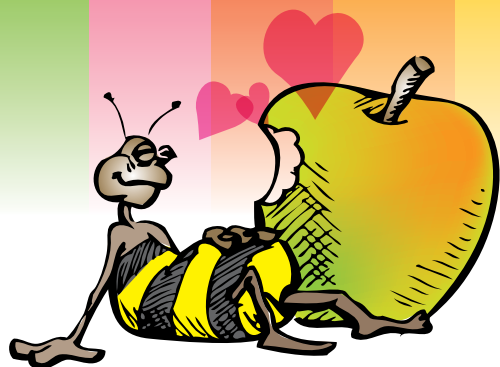
© Alamy

Hladnokrvnim životinjama kao što su reptili, takođe je potrebno sunce koje im daje energiju. Leti, naročito u južnoj Evropi, često možete videti guštere kako se izležavaju na suncu i čuti zvuke skakavaca i cvrčaka.

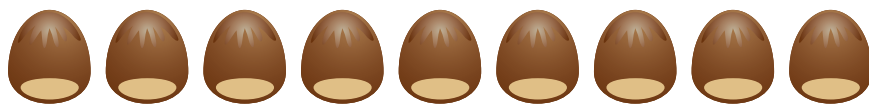
Gušteri vole toplo vreme.

Ose takođe vole voće!

Jesen: vreme promene

U pozno leto i jesen dani postaju kraći a noći hladnije. Mnoštvo ukusnog voća sazreva u to doba godine i poljoprivrednici ga vredno beru. Orašasto voće sazreva u jesen i veverice ga sakupljaju i prave zalihe spremajući se za zimu.

Veverice prave zalihe orašastog voća za zimu.

Mnogim vrstama drveća na jesen opada lišće jer nema dovoljno sunčeve svetlosti i više nije od koristi. Lišće postepeno menja boju od zelene do različitih nijansi žute, crvene, zlatne i braon. Ono potom opada i pravi šareni tepih na zemlji. Opalo lišće se razlaže, obogaćuje zemljište i obezbeđuje hranu za naredne generacije biljaka.

Ovaj ciklus godišnjih doba i promene koje on nosi čine evropski pejzaž onakvim kakav jeste – prelep i vrlo raznovrstan.

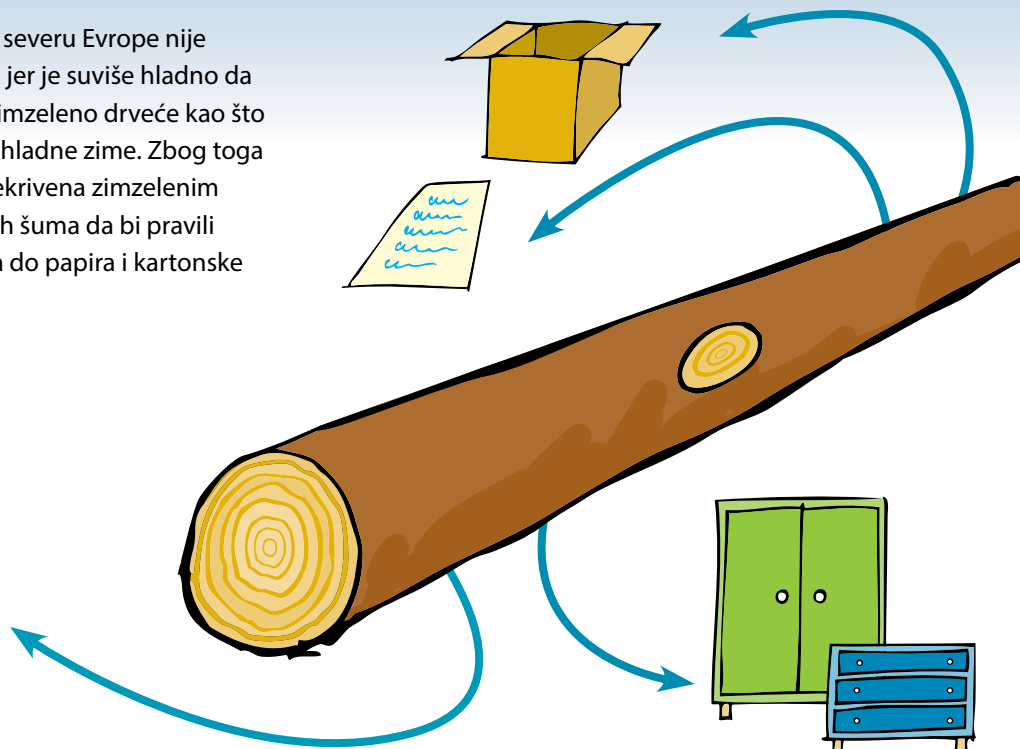
Jesen prekriva šume bojama

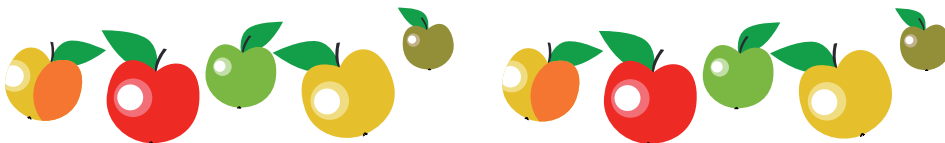
Poljoprivreda

Na visokim planinama i dalekom severu Evrope nije moguće baviti se zemljoradnjom jer je suviše hladno da bi usevi napredovali. Međutim, zimzeleno drveće kao što su borovi i jelke, može da preživi hladne zime. Zbog toga su najhladnija mesta u Evropi prekrivena zimzelenim šumama. Ljudi koriste drvo iz ovih šuma da bi pravili razne stvari - od kuća i nameštaja do papira i kartonske ambalaže.

Južni deo Evrope uglavnom je pogodan za zemljoradnju. Ovde uspevaju različite vrste useva uključujući pšenicu, kukuruz, šećernu repu, krompir i sve vrste voća i povrća.

Tamo gde ima puno sunca a skoro nikada nema mraza (područje Mediterana, na primer), poljoprivrednici mogu da uzgajaju voće kao što su pomorandže i limun, grožđe i masline. Masline sadrže ulje koje se može iscediti iz ploda i koristiti u pripremanju hrane. Iz grožđa se cedi sok od kojeg se može praviti vino. Evropa je poznata po veoma dobrim vinima, koja se prodaju u celom svetu.

Poljoprivrednici na Mediteranu uzgajaju i mnoštvo drugog voća i povrća. Paradajz, na primer, dobro sazreva na južnjačkom suncu. Međutim, povrću je potrebno puno vode tako da poljoprivrednici u vrućim i suvim predelima često moraju da navodnjavaju svoje useve. To znači da ih zalivaju vodom iz reka ili koriste podzemne vode.

Od ovog grožđa pravi se crno vino.

Usevima u sušnim predelima potrebno je navodnjavanje.

Ovce pasu na livadama.

Kokoške daju jaja koja sadrže puno proteina i pomažu nam da budemo zdravi.

Trava lako raste tamo gde ima dovoljno kiše, čak i kada je zemljište plitko ili nije dovoljno plodno. Mnogi poljoprivrednici u Evropi uzgajaju životinje koje pasu travu, kao što su krave, ovce ili koze. One daju mleko, meso i druge korisne proizvode kao što su vuna i koža.

Mnogi poljoprivrednici takođe uzgajaju svinje i kokoške. Ove životinje se uzgajaju gotovo svugde zato što se mogu držati u zatvorenom prostoru i hraniti posebno pripremljenom hranom. Kokoške ne daju samo meso već i jaja, a neke farme proizvode na hiljade jaja dnevno.

U Evropi postoje veoma velike farme, ali i veoma male. Neke imaju velika polja, pogodna za žetvu useva pomoću velikih mašina. Neke pak, na primer one u brdovitim predelima, imaju manja polja. Zidovi ili žive ograde između polja sprečavaju da vetar i kiša odnesu zemlju, a pomažu i u očuvanju divljih životinja.

Mnogi ljudi iz grada vole da provode vikende i praznike u evropskim selima, uživajući u prirodi, miru, tišini i svežem vazduhu. Svi mi moramo da se potrudimo, koliko je u našoj moći, da sačuvamo prirodu kako bi ostala lepa.

Svako uživa u prirodi.

Kolaž obradivih polja u Evropi.

More

Morski papagaj pravi gnezda na liticama i gnjura da ulovi ribu.

Evropa ima hiljade i hiljade kilometara morske obale koju je priroda oblikovala na različite načine. Ima visokih stenovitih litica i peščanih plaža sa šarenim šljunkom koji je nastao vekovnim udaranjem mora o stene.

U Norveškoj, glečeri su isklesali obalu u doline strmih litica koje se nazivaju fjordovi. U nekim drugim zemljama, more i vetar nanose pesak u dine. Najviša dina u Evropi (visine 117 m) je dina u Pili, u blizini Arkašona u Francuskoj.

Mnoge vrste riba i drugih životinja žive u morima oko evropskih obala. One obezbeđuju hranu za morske ptice i morske sisare kao što su foke. Na mestima gde se reke ulivaju u more, jata barskih ptica dolaze u vreme oseke da se hrane životinjama koje žive u mulju.

Jedna od najređih evropskih životinja, foka - morska medvedica, živi u Sredozemnom moru.

Jata barskih ptica nalaze hranu na ušću reke.

More je oblikovalo ove krečnjačke litice.

Glečer je isklesao ovaj fjord.

Peščana dina u Pili - najviša u Evropi.

Ljudi i more

More je važno i za ljude. Sredozemno more bilo je toliko važno za Rimljane da su ga zvali Mare nostrum ili „naše more“. Vekovima unazad, Evropljani su plovili svetskim okeanima, otkrivali kontinente, istraživali ih, trgovali sa njima i nastanjivali se tamo. U poglavlju „Putovanje kroz vreme“ možete da saznate više o ovim velikim istraživačkim putovanjima.

Teretni brodovi iz celog sveta donose različitu robu (često zapakovanu u kontejnere) u prometne evropske luke. U njima se ta roba istovaruje u vozove, šlepere i barže. Zatim se u brodove utovaruje roba koja je tu proizvedena da bi se prodavala na drugim kontinentima.

*Kontejnerski brodovi
prevoze robu u Evropu
i iz nje.*

Neki od najboljih brodova na svetu izgrađeni su u Evropi. Među njima je „Kvin Meri 2“ - jedan od najvećih putničkih brodova na svetu. Svoje prvo preookeansko putovanje imao je u januaru 2004. godine.

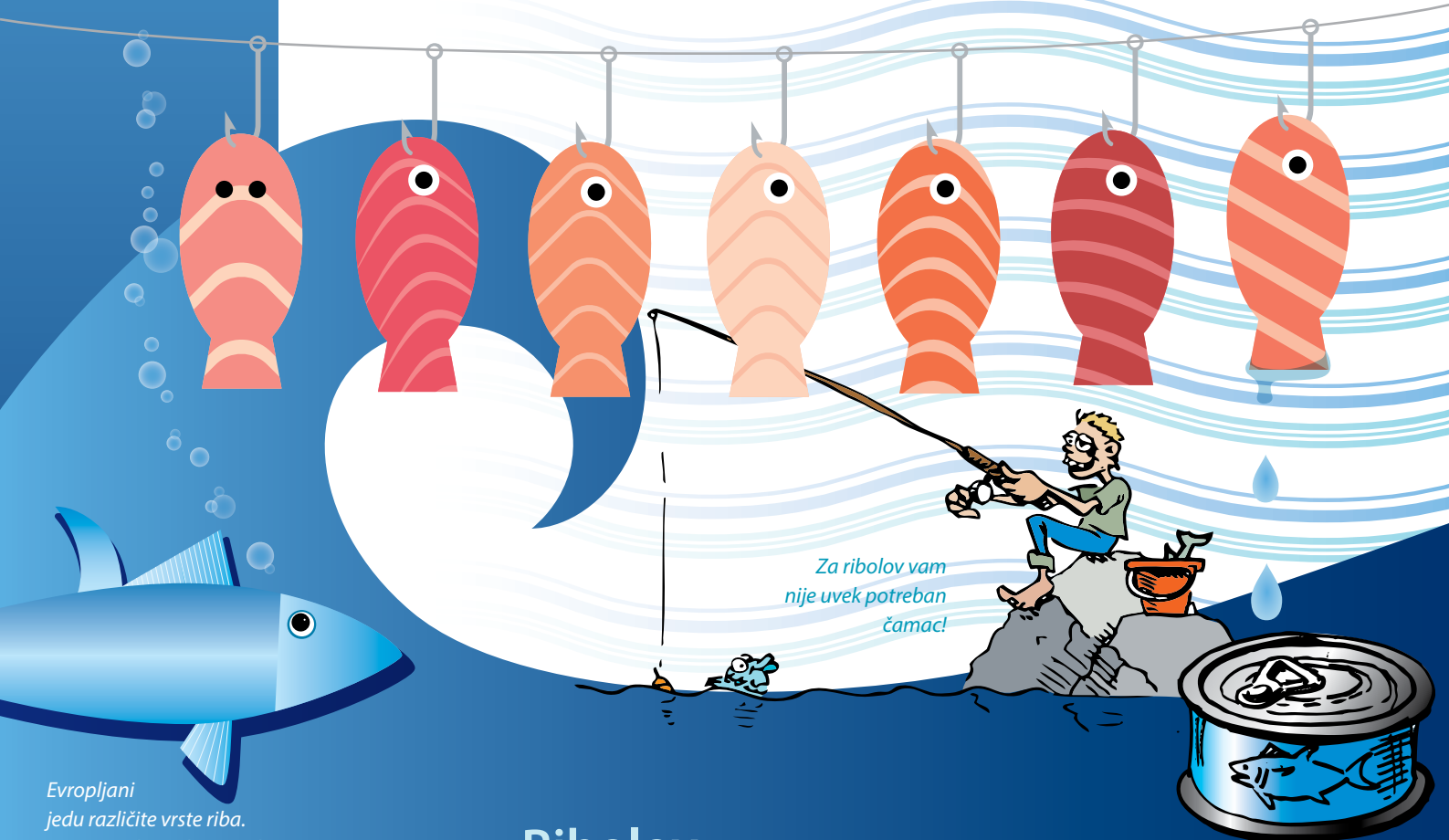
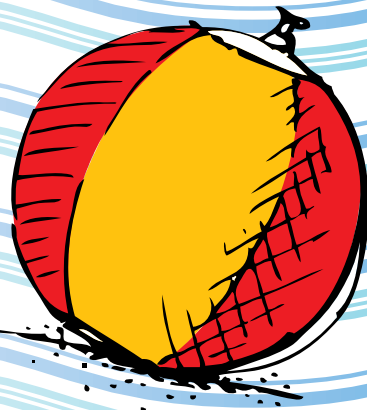
Jedan od najvećih putničkih brodova na svetu - „Kvin Meri 2“.

Ronjenje sa ronilačkom opremom u Sredozemnom moru.

Evropska letovališta na moru predstavljaju odlična mesta za odmor. U njima možete da uživate u svim vrstama sportova na vodi, od surfovanja i vožnje čamcem do skijanja na vodi i ronjenja sa ronilačkom opremom.

Ili se jednostavno možete opustiti, sunčajući se na plaži i rashlađujući se u moru.

Evropljani jedu različite vrste riba. Tuna je jedna od najvećih.

Ribolov

Ribolov je oduvek bio važan za stanovnike Evrope. Čitavi gradovi nikli su oko ribarskih luka, dok hiljade ljudi zarađuju za život tako što love i prodaju ribu ili rade za ribare i njihove porodice.

Moderni ribarski brodovi za lov i obradu ribe, kao što su koče, mogu da ulove ogromne količine ribe. Da bi dovoljno ribe ostalo u moru, evropske zemlje su utvrdile pravila o količini ribe koja može da se ulovi kao i o korišćenju mreža kroz koje riblja mlađ može da se provuče i pobegne.

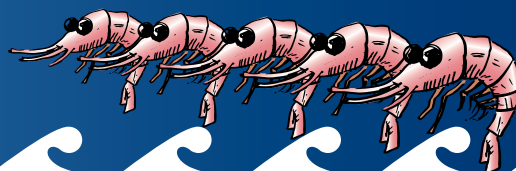
Drugi način da se obezbedi dovoljno ribe je njen uzgoj. Na obalama severne Evrope, losos se uzgaja u velikim kavezima u moru. Školjke, kao što su dagnje, ostrige i čančice, mogu da se uzgajaju na isti način.

Ribarski brod usidren na ostrvu Skaj u Škotskoj.

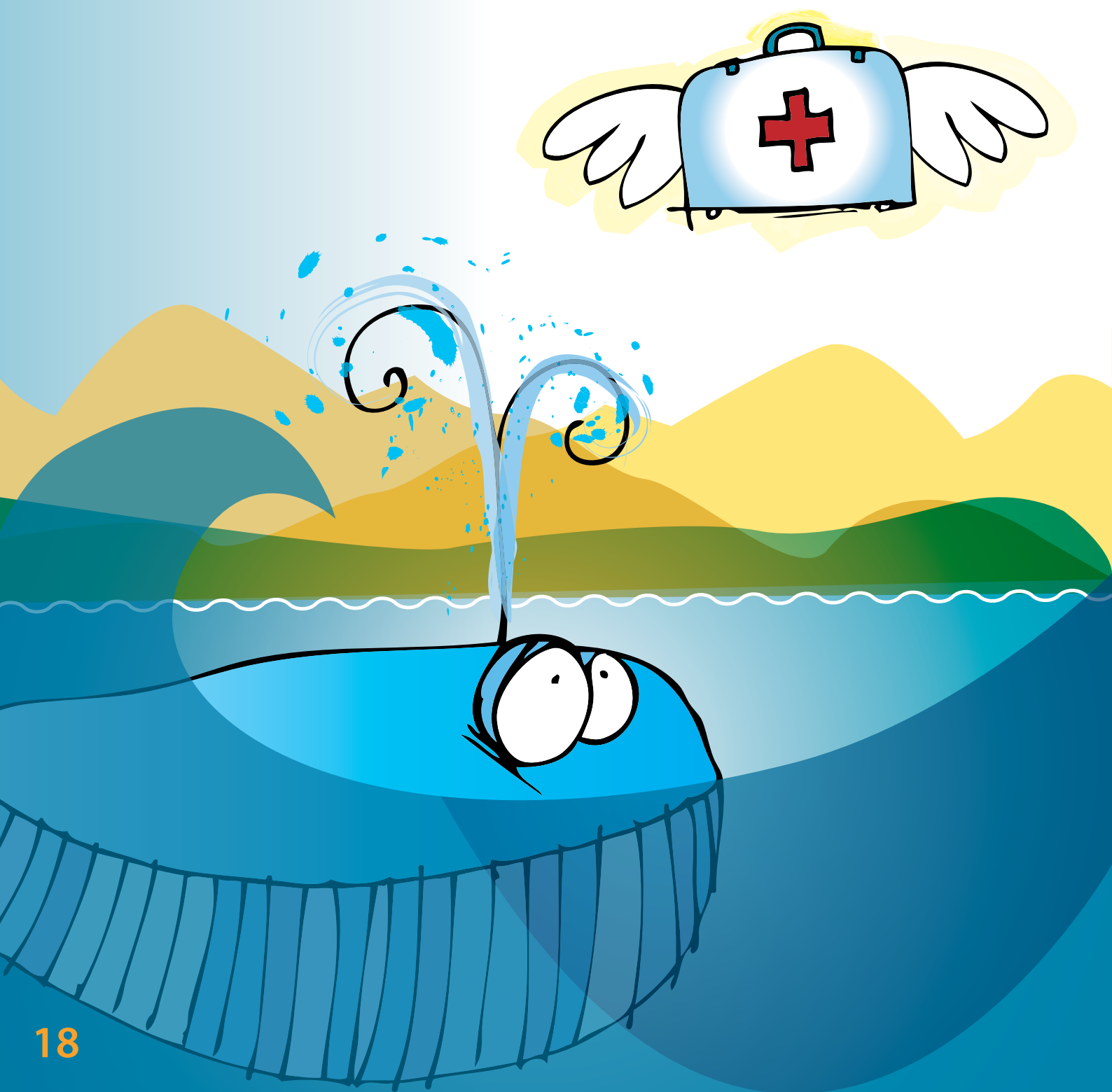
Uzgajanje lososa.

Zaštita evropskih obala

Evropske obale i mora imaju veliku važnost za biljni i životinjski svet kao i za ljude. Zato moramo da vodimo računa o njima. Moramo da sprečimo njihovo zagađivanje otpadom iz fabrika i gradova. Ponekad se dogode nesreće na tankerima koji prevoze naftu i tada se ogromne količine nafte izliju u more. To može da oboji plaže u crno i ubije na hiljade morskih ptica.

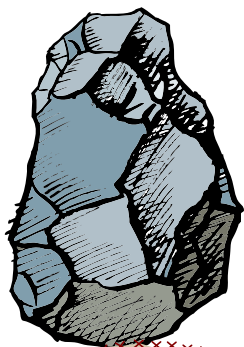
Evropske zemlje zajedničkim snagama pokušavaju da spreče ovakve događaje kako bi naše obale ostale lepe i za buduće generacije koje će na njima uživati.

Putovanje kroz vreme

Tokom hiljada godina Evropa je prolazila kroz ogromne promene.

To je zadivljujuća priča! Ali pošto je ona duga, ovde ćemo spomenuti samo neke od najvažnijih događaja.

Kremeno oruđe iz kamenog doba.

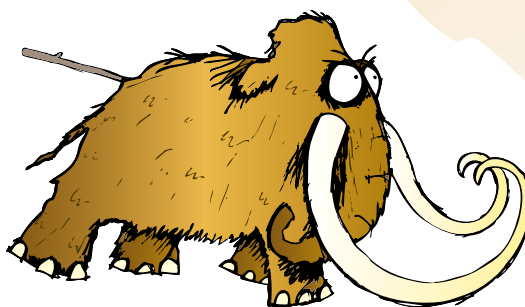
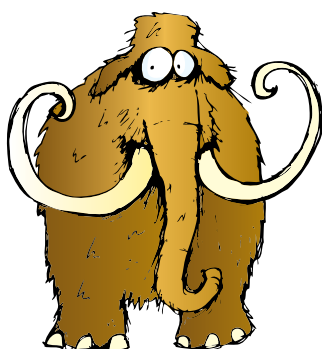
Kameno doba

Najstariji Evropljani bili su lovci i sakupljači. Na zidovima nekih pećina crtali su izvanredne prizore iz lova. Vremenom, naučili su da se bave poljoprivredom, da gaje životinje, useve i da žive u selima.

Pravili su oružje i oruđe od kamena, na primer oštrenjem komada kremenja.

Praistorijski pećinski crteži u Laskou, Francuska.

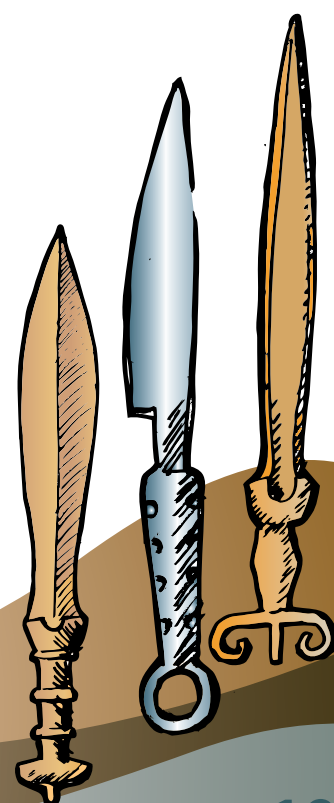
Bronzano i gvozdeno doba - učenje obrade metala

Nekoliko hiljada godina pre nove ere (pre rođenja Isusa Hrista), ljudi su otkrili kako da dobiju različite metale topljenjem različitih vrsta stena na jakoj vatri. Bronza - legura bakra i kalaja - bila je dovoljno čvrsta za izradu oruđa i oružja. Zlato i srebro bili su meki ali veoma lepi i mogli su da se oblikuju u ukrase.

Kasnije je otkriven još čvršći materijal, gvožđe. Najbolja vrsta gvožđa bio je čelik, koji je veoma čvrst i ne lomi se lako, tako da su se od njega pravili dobri mačevi. Ali, pravljenje čelika bilo je veoma komplikovano tako da su dobri mačevi bili retki i dragoceni!

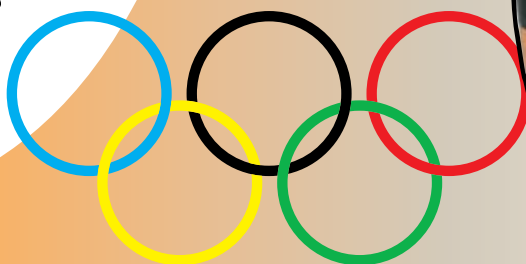
Glava bronzane sekire.

Antička Grčka

otprilike od 2000. godine p.n.e. do 200. godine p.n.e.
p.n.e. označava - pre nove ere, odnosno pre
rođenja Isusa Hrista

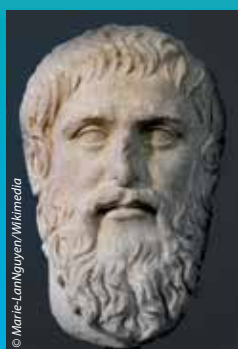
Pre oko 4.000 godina u Grčkoj, ljudi su počeli da grade gradove. Njima su u početku upravljali kraljevi. Kasnije, oko 500. godine pre nove ere, grad Atina uveo je „demokratiju” - što znači „vladavina naroda”. (Umesto da imaju kralja, muškarci u Atini donosili su odluke glasanjem). Demokratija predstavlja važan evropski izum koji se raširio svuda po svetu.

Grčka vaza na kojoj je naslikana crvena figura datira iz perioda oko 530. godine p.n.e.

Šta su nam još ostavili stari Grci:

- > čudesne priče o bogovima i junacima, ratovima i pustolovinama;
- > zadivljujuće hramove, mermerne statue i prelepu grnčariju;
- > Olimpijske igre;
- > odlično projektovana pozorišta i velike pisce čija se dela izvode i danas;
- > učitelje kao što su bili Sokrat i Platon, koji su naučili ljude kako da logično razmišljaju;
- > matematičare kao što su bili Euklid i Pitagora, koji su definisali matematičke obrasce i pravila;
- > naučnike kao što su bili Aristotel (koji je proučavao biljke i životinje) i Eratosten (koji je dokazao da je Zemlja okrugla i izračunao njenu veličinu).

Platon,
jedan od najvećih
svetskih mislilaca.

Rimsko carstvo

otprilike od 500. godine p.n.e. do 500. godine n.e.

n.e. označava - nove ere, odnosno posle rođenja Isusa Hrista

Rim je u početku bio samo selo u Italiji. Rimljani su, međutim, bili veoma dobro organizovani, njihova vojska je bila vrlo uspešna u borbi i vremenom su osvojili sve zemlje oko Mediterana. Na vrhuncu svoje moći, Rimsko carstvo se prostiralo od severne Engleske do Sahare i od Atlantika do Azije.

Ovo su neke od tekovina koje su nam ostavili Rimljani:

- > dobre, prave puteve koji su povezivali sve delove carstva;
- > prelepe kuće sa dvorištima i podovima popločanim mozaikom;
- > jake mostove i akvadukte (za dovođenje vode sa velikih daljina);
- > lučno zaobljene svodove, koji su njihove građevine učinili stabilnim i dugotrajnim;
- > nove građevinske materijale kao što su cement i beton;
- > nova oružja kao što je katapult;
- > velike pisce kao što su bili Ciceron i Vergilije;
- > rimski pravni sistem, koji se i danas koristi u mnogim evropskim državama.

Rimski akvadukt stoji i danas:
Pon di Gard u Francuskoj.

Mozaici se prave korišćenjem komadića kamena, emajla, stakla ili keramike i služe za ukrašavanje građevina.

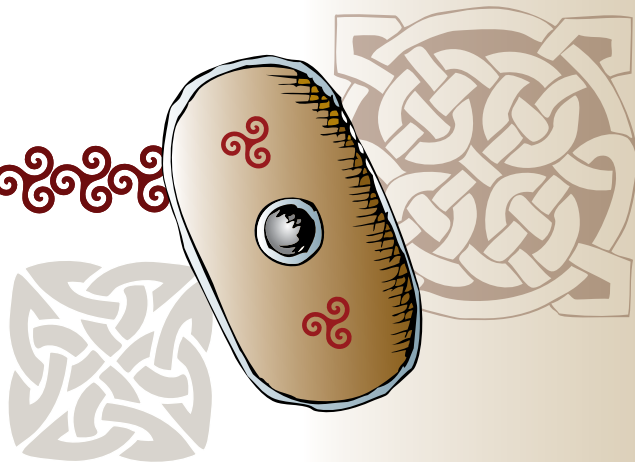
Srednji vek

Otprilike od 500. godine do 1500. godine n.e.

Kada je Rimsko carstvo propalo, različite delove Evrope osvojili su različiti narodi. Na primer....

Kelti

Pre rimskog doba, keltski narodi su živeli u mnogim delovima Evrope. Njihovi potomci danas uglavnom žive u Bretanji (Francuska), Kornvalu (Engleska), Galiciji (Španija), Irskoj, Škotskoj i Velsu. U ovim delovima Evrope i danas su prisutni keltski jezici i kultura.

Germanski narodi

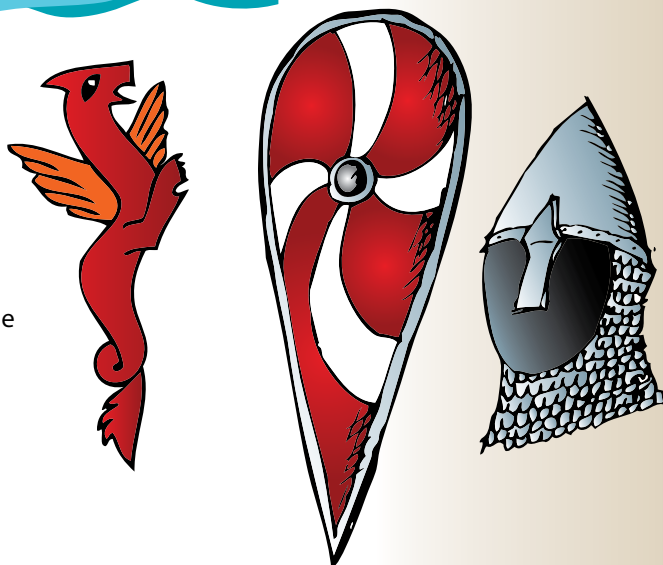
Nisu svi bili naseljeni u Nemačkoj:

- > **Angli i Saksonci** su se preselili u Englesku i vladali njome do 1066. godine.
- > **Franci** su osvojili veliki deo Evrope, uključujući Francusku, između 500. i 800. godine nove ere. Njihov najpoznatiji kralj bio je Karlo Veliki.
- > **Goti** (Vizigoti i Ostrogoti) su osnovali kraljevstva u Španiji i Italiji.
- > **Vikinzi** su živeli u Skandinaviji. U 9. i 10. veku plovili su u druge države, pljačkali blago, trgovali i naseljavali područja na kojima je bilo obradivog zemljišta.

Vikinzi su bili dobri mornari i stigli su čak do Amerike (ali to nikome nisu rekli!)

Normani

ili „Severnjaci“ bili su Vikinzi koji su se naselili u Francuskoj (u području koje zovemo Normandija), a potom su osvojili Englesku, 1066. godine. Čuvena normanska tapiserija prikazuje scene iz ovog osvajanja. Ona se čuva u muzeju u gradu Baje.

Srednjevekovni zamkovi
građeni su tako da zadrže
neprijatelja na odstojanju.

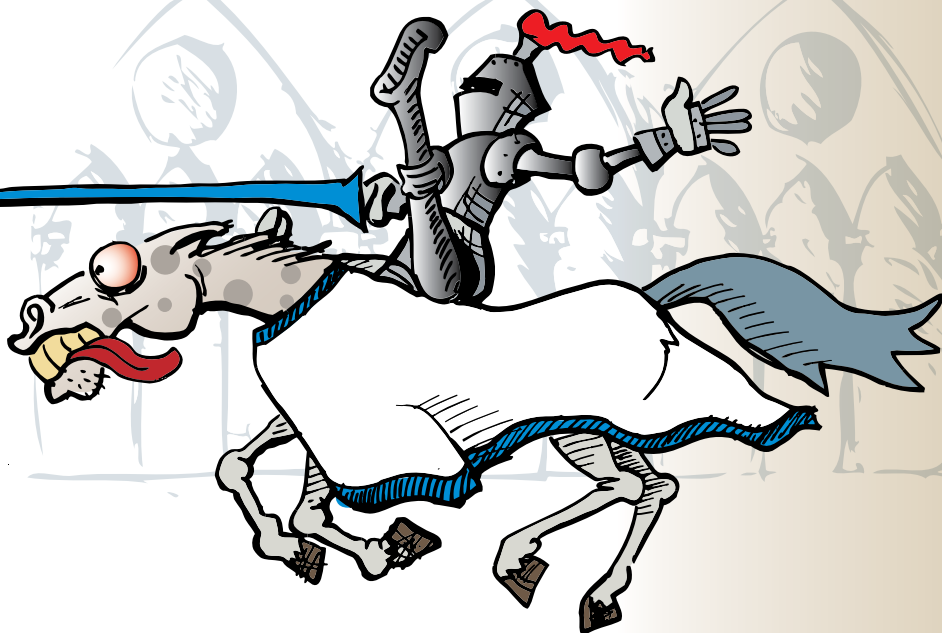
Sloveni su naselili mnoge delove istočne Evrope i oni su preci današnjih naroda koji govore slovenske jezike, uključujući Beloruse, Bugare, Hrvate, Čehe, Poljake, Ruse, Srbe, Slovake, Slovence i Ukrajinke.

Nakon što su naselili Karpatski basen u 9. i 10. veku, **Mađari** su 1000. godine osnovali Kraljevinu Mađarsku. Njihovi potomci danas žive u Mađarskoj i drugim susjednim državama.

Tokom srednjeg veka, kraljevi i vlastela u Evropi često su se svađali i vodili mnogo ratova. (To je bilo vreme kada su se vitezovi u oklopima borili jašući na konjima). Da bi se odbranili od napada, kraljevi i vlastela najčešće su živeli u utvrđenim zamkovima sa debelim kamenim zidovima. Neki od tih zamkova bili su toliko izdržljivi da su opstali do današnjeg dana.

„Gotska“ arhitektura je značajna tekovina
srednjeg veka. Ovo je „gargojl“ na Milanskoj
katedrali.

U srednjem veku hrišćanstvo je postalo vodeća religija u Evropi i crkve su građene na sve strane. Neke od njih su vrlo impresivne, naročito velike katedrale sa visokim tornjevima i raznobojnim vitražima.

Monasi su se bavili poljoprivredom i pomagali njen razvoj širom Evrope. Takođe su osnivali škole i pisali knjige. Njihovi manastiri su često imali biblioteke u kojima su sačuvane značajne knjige iz antičkih vremena.

U južnoj Španiji, gde je islam bio glavna religija, vladari su izgradili prelepe džamije i minarete. Najpoznatije građevine te vrste koje su opstale do danas jesu džamija u Kordobi i Hiralda minaret u Sevilji.

Pogled na ogromnu srednjevekovnu
džamiju u Kordobi (u Španiji).

Renesansa

otprilike od 1300. godine do 1600. godine n.e.

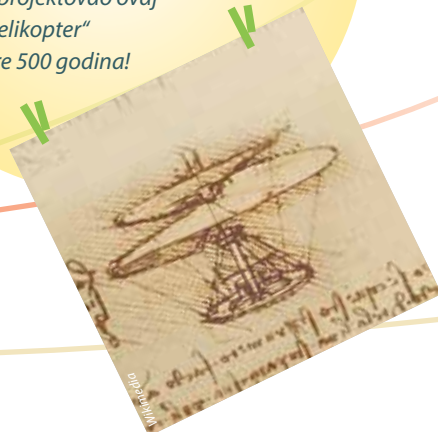
U srednjem veku ljudi uglavnom nisu znali ni da čitaju ni da pišu i znali su samo ono što su naučili u crkvi. Kopije knjiga starih Grka i Rimljana nalazile su se samo u manastirima i univerzitetima. Međutim, u 14. i 15. veku, studenti su počeli da otkrivaju drevne knjige. Bili su zadivljeni velikim idejama i znanjem koje su u njima pronašli i novosti su počele da se šire.

Bogati i učenici ljudi, na primer u Firenci (u Italiji), veoma su se zainteresovali. Oni su mogli sebi da priušte kupovinu knjiga - naročito posle pronalaska štampe u Evropi (1445. godine) - i zaljubili su se u antičku Grčku i Rim. Gradili su svoje kuće po uzoru na rimske palate i plaćali nadarenim slikarima i vajarima da ih ukrase scenama iz grčkih i rimskih priča i kipovima bogova, junaka i careva.

Jedan od najpoznatijih kipova na svetu:
Mikelandelov David

Leonardo da Vinči
je projektovao ovaj
„helikopter“
pre 500 godina!

Jedna od značajnih renesansnih slika:
Botičeljeva Venera.

To je izgledalo kao ponovno rađanje jednog izgubljenog sveta lepote i mudrosti. Zato ovaj period nazivamo Renesansa (što znači „preporod“).
Renesansa je svetu podarila:

- > velike slikare i vajare kao što su Mikelandelo i Botičeli;
- > nadarene arhitekte kao što je Bruneleski;
- > zadivljujućeg pronalazača i umetnika Leonarda da Vinčija;
- > velike mislioce kao što su Tomas Mor, Erazmo i Montenj;
- > naučnike kao što su Kopernik i Galilej (koji je otkrio da se Zemlja i ostale planete kreću oko Sunca);
- > prelepe građevine kao što su dvorci u dolini Loare;
- > nove ideje o tome šta bi čovek mogao da postigne.

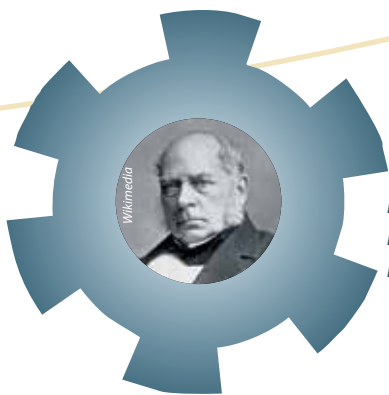
Industrijska revolucija

Otprilike od 1750. godine do 1880. godine n.e.

Jedna nova vrsta „revolucije“ započela je u Evropi pre oko 250 godina - u svetu industrije. Sve je počelo energetsom krizom. Hiljadama godina ljudi su za ogrev koristili drvo i ćumur. A onda su neki delovi Evrope ostali bez šuma! Šta bi još moglo da se koristi kao gorivo?

Odgovor je bio ugalj. U Evropi ga je bilo u velikim količinama i rudari su počeli da ga vade. Ugalj se koristio kao pogonsko gorivo za novi pronalazak – parnu mašinu. Osim toga, mogao je da se peče i pretvori u koks, mnogo čistije gorivo, pogodno za proizvodnju gvožđa i čelika.

Pre oko 150 godina, jedan Englez po imenu Henri Besemer, izumeo je „visoku peć“ koja je mogla prilično jeftino da proizvodi velike količine čelika. Ubrzo je Evropa proizvodila ogromne količine čelika što je potpuno promenilo svet. Jeftin čelik je omogućio izgradnju nebodera, ogromnih mostova, prekooceanskih brodova, automobila, frižidera ... Ali i moćnog oružja i bombi.

*Henri Besemer -
izumitelj modernog
načina proizvodnje čelika.*

Replike brodova Kristofera Kolumba.

Vasko da Gama - prvi čovek koji je plovio od Evrope do Indije.

Dodo, ptica koja ne leti, nekada je živela na jednom ostrvu u Indijskom okeanu. Evropski kolonisti su je doveli do istrebljenja.

Volter, jedan od velikih pisaca Prosvetiteljstva.

Velika otkrića i nove ideje

otprilike od 1500. godine do 1900. godine n.e.

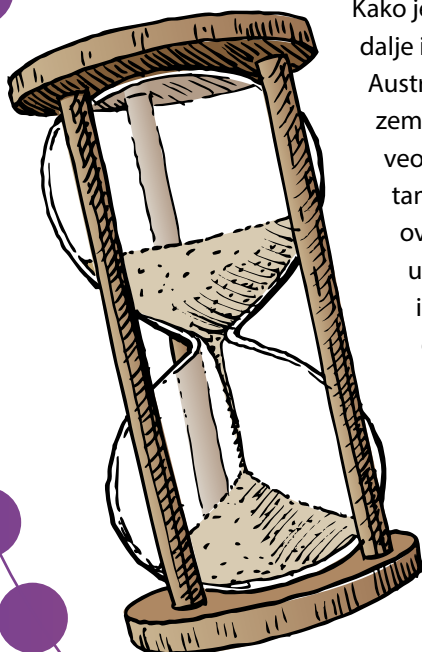
U doba Renesanse, trgovina sa dalekim zemljama postajala je sve važnija za evropske trgovce. Oni su, na primer, prodavali robu u Indiji a iz nje su donosili skupocene začine i drago kamenje. Međutim, putovanje kopnom je bilo teško i dugo je trajalo, pa su trgovci želeli da do Indije stignu morem. Problem je bio u tome što im je na putu stajala Afrika, a ona je veoma velika!

Međutim, ako je Zemlja zaista okrugla (kako su ljudi počinjali da veruju), evropski brodovi bi trebalo da stignu do Indije ploveći na zapad. Tako su 1492. godine Kristofer Kolumbo i njegovi mornari krenuli iz Španije i prešli Atlantik. Ali, umesto da dođu do Indije, oni su otkrili Bahame (ostrva u Karipskom moru u blizini obale Amerike).

Ubrzo su se pojavili drugi istraživači. U periodu od 1497. do 1498. godine, Vasko da Gama, portugalski pomorski oficir, bio je prvi Evropljanin koji je stigao u Indiju ploveći oko Afrike. 1519. godine, još jedan portugalski istraživač – Ferdinand Magelan, koji je radio za španskog kralja, poveo je prvu evropsku ekspediciju na plovību oko sveta!

Nedugo zatim, Evropljani su počeli da istražuju Karipska ostrva i Ameriku (koju su zvali „Novi svet“) i da tamo osnivaju kolonije. Drugim rečima, oni su preuzeli zemlju, tvrdeći da ona pripada njihovoj domovini u Evropi. Sa sobom su doneli svoja verovanja, običaje i jezike – i tako su engleski i francuski postali glavni jezici u Severnoj Americi, a španski i portugalski u Centralnoj i Južnoj Americi.

Kako je vreme prolazilo, Evropljani su plovili sve dalje i dalje - do Kine, Japana, jugoistočne Azije, Australije i Okeanije. Po povratku iz tih dalekih zemalja mornari su pričali o čudnim stvorenjima veoma različitim od onih u Evropi, koja su tamo videli. To je navelo naučnike da istražuju ova mesta i da donose te životinje i biljke u evropske muzeje. U 19. veku, evropski istraživači su zašli duboko u Afriku i do 1910. godine Evropljani su kolonizovali najveći deo afričkog kontinenta.

U međuvremenu, naučnici u Evropi sve više su saznali o tome kako funkcioniše svemir. Geolozi, koji su proučavali stene i fosile, počeli su da se pitaju kako je Zemlja nastala i koliko je zaista stara. Dva velika naučnika, Žan-Batist Lamarck (u Francuskoj) i Čarls Darvin (u Engleskoj), konačno su zaključili da su životinje i biljke „evoluirale“ - menjajući se iz jedne vrste u drugu milionima i milionima godina.

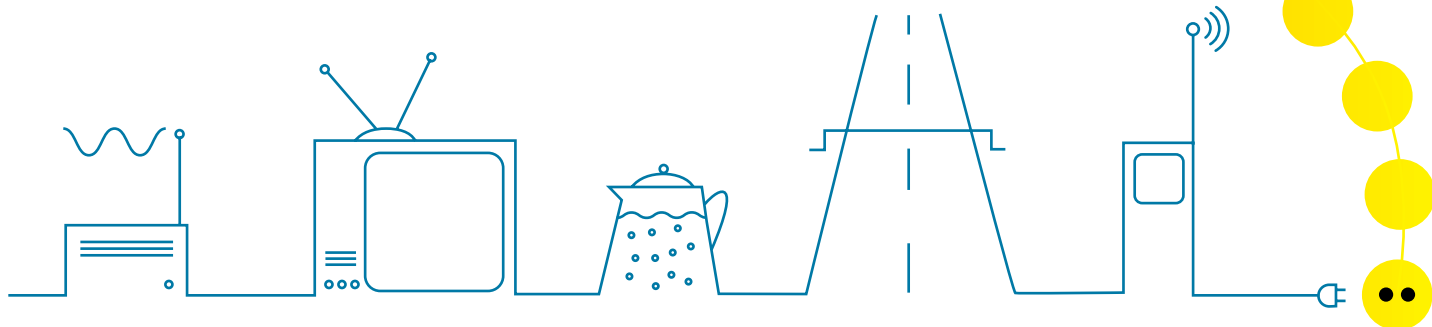
U 18. veku, ljudi su postavljali i druga važna pitanja – kao na primer, kako treba da se upravlja državama i koja prava i slobode treba ljudi da imaju. Pisac Žan-Žak Ruso rekao je da svi treba da budu ravnopravni. Drugi pisac, Volter, rekao je da bi svet bio bolji kada bi razum i znanje zamenili neznanje i sujeverje.

Ova era novih ideja, nazvana „Prosvetiteljstvo“, dovela je u nekim zemljama do velikih promena - na primer do Francuske revolucije 1789. godine, kada je narod odlučio da više ne želi vladavinu kraljeva i kraljica. Jedan od njihovih revolucionarnih slogana bio je „Sloboda, jednakost i bratstvo“ - koji je kasnije postao francuski nacionalni moto.

Savremeno doba

otprilike od 1880. godine do danas

Drugi evropski pronalasci iz 19. i 20. veka pomogli su da se stvori svet koji mi danas poznajemo. Na primer:

1886 Motor na benzin

1901 Prve radio poruke

1909 Bakelit, prva plastika

1912 Neonsko osvetljenje

1920-ih Televizija i autoput

1935 Radar i hemijska olovka

1937 Instant kafa

1939 Prvi mlazni avion

1940-ih Prvi kompjuter

Danas otprilike četvrtina zaposlenih u Evropi proizvodi stvari potrebne savremenom svetu: hranu i piće; mobilne telefone i kompjutere; odeću i nameštaj; mašine za pranje veša i televizore; automobile, autobuse i kamione i još mnogo toga.

U Evropi, otprilike sedam od deset radnika obavlja uslužne poslove. Drugim rečima, oni rade u prodavnicama i poštama, bankama i osiguravajućim društvima, hotelima i restoranima, bolnicama i školama itd. – prodaju stvari ili pružaju usluge potrebne ljudima.

© Julia Margaret Cameron

© Zbirka Wikipedija

Čarls Darvin je objavio svoju teoriju evolucije 1859. godine.

Prvi telefon – izumeo ga je Aleksandar Grejem Bel, rođen u Škotskoj. Danas se u Evropi proizvode najsavremeniji mobilni telefoni.

Izvlačenje pouka iz prošlosti

Nažalost, priča o Evropi nije samo priča o velikim dostignućima na koja možemo da budemo ponosni. Postoje takođe i mnoge stvari kojih treba da se stidimo. Tokom vekova, evropski narodi vodili su užasne ratove između sebe. Ti ratovi su se obično vodili zbog moći, imovine ili religije.

Evropski kolonisti ubili su milione stanovnika drugih kontinenata – u borbi, mučenjem ili nenamernim širenjem evropskih bolesti među njima. Evropljani su takođe odveli u ropstvo milione Afrikanaca.

Iz ovih strašnih nedela morali smo da izvučemo neke pouke. Evropska trgovina robljem ukinuta je u 19. veku. Kolonije su se izborile za slobodu u 20. veku i mir je konačno stigao u Evropu.

Da biste otkrili kako, pročitajte poglavlje „Spajanje porodice: Priča o Evropskoj uniji“.

Rat

Nažalost, bilo je mnogo svađa u evropskoj porodici. One su često izbijale oko toga ko će voditi neku državu, ili koja država poseduje koji deo teritorije. Ponekad je neki vladar želeo da stekne veću moć pokoravanjem svojih suseda ili da dokaže da je njegov narod jači i bolji od drugih naroda.

Iz jednog ili drugog razloga, u Evropi su se stotinama godina vodili užasni ratovi. U 20. veku, dva velika rata su započela na ovom kontinentu, ali su se proširila i zahvatila države iz celog sveta. Zbog toga se zovu svetski ratovi. U njima su stradali milioni ljudi i Evropa je ostala u siromaštvu i ruševinama.

Može li se nešto učiniti da bi se sprečilo ponavljanje ovakvih nesreća? Da li će Evropljani ikada naučiti da sednu za sto i porazgovaraju o problemima, umesto da se sukobljavaju?

Odgovor je potvrđan.

To je priča iz našeg sledećeg poglavlja: priča o Evropskoj uniji.

i mir

Mi Evropljani pripadamo različitim državama i imamo različite jezike, tradicije, običaje i verovanja. Pa ipak, kao velika porodica, mi pripadamo jedni drugima iz više razloga.

Ovo su neki od njih.

- > Delimo isti kontinent već hiljadama godina.
- > Naši jezici su često međusobno srodni.
- > U svakoj državi ima mnogo potomaka stanovnika drugih država.
- > Naše tradicije, običaji i praznici često imaju isto poreklo.
- > Delimo i uživamo u zajedničkoj prelepoj muzici i umetnosti, mnogim pozorišnim komadima i pričama koje su nam kroz vekove podarili ljudi iz čitave Evrope.
- > Skoro svako u Evropi veruje u vrednosti kao što su poštenje, dobrosusedski odnosi, sloboda ličnog mišljenja, uzajamno poštovanje i briga za ljude kojima je ona potrebna.
- > Tako mi uživamo u onome što je različito i posebno u našoj državi i regionu, ali takođe uživamo i u svemu zajedničkom što kao Evropljani imamo.

Priča o Evropskoj uniji

Drugi Svetski rat se završio 1945. godine. To je bilo vreme užasnog razaranja i ubijanja a započelo je u Evropi. Šta bi lideri evropskih država mogli da učine da se ovakve strašne stvari više nikada ne ponove? Bio im je potreban veoma dobar plan, nešto što nikad ranije nije oprobano.

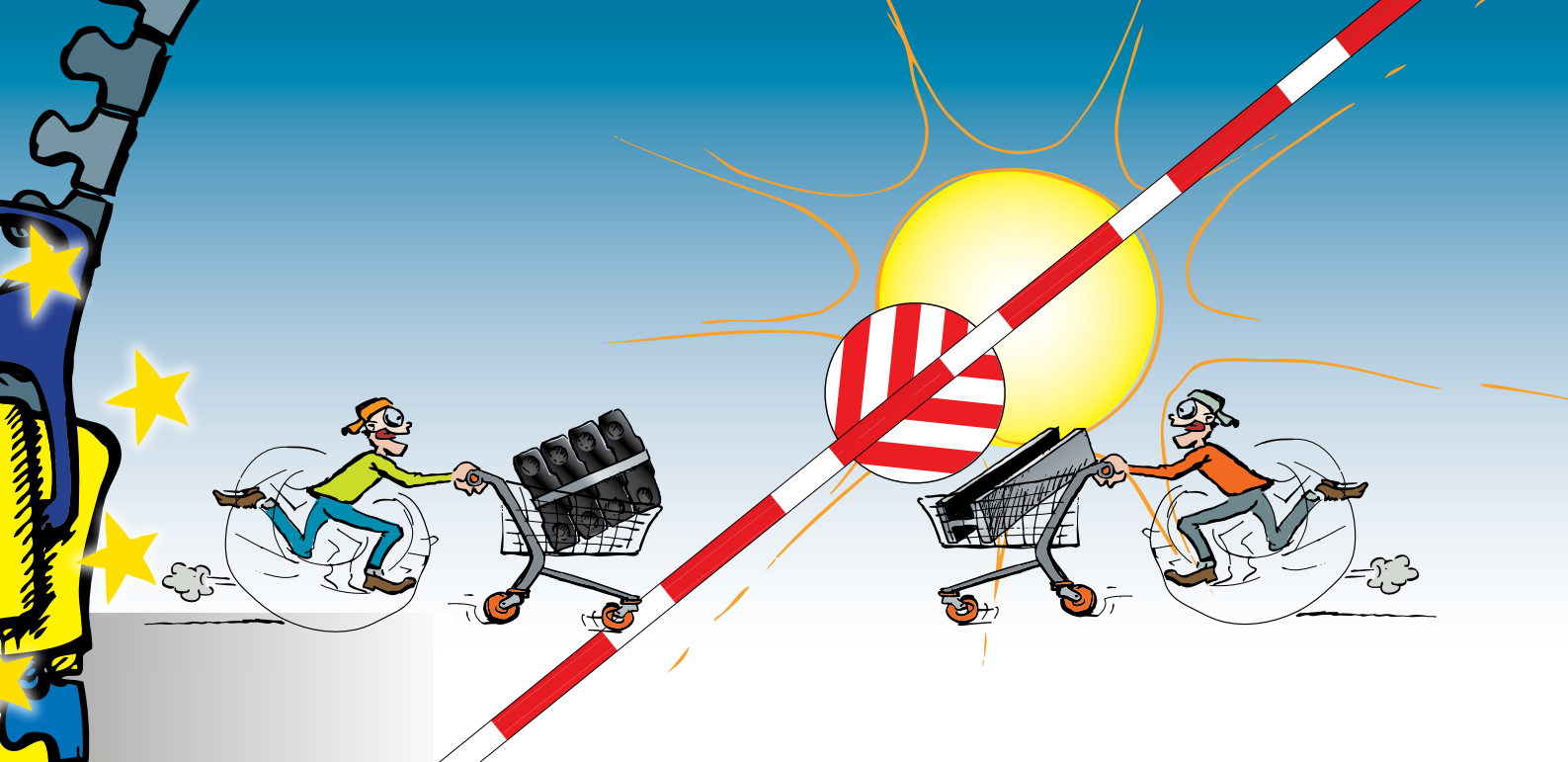
Potpuno nova ideja

Francuz po imenu Žan Mone mnogo je razmišljao o svemu tome. Shvatio je da postoje dve stvari koje su potrebne jednoj državi da bi uopšte mogla da započne rat: gvožđe za proizvodnju čelika (za pravljenje tenkova, oružja, bombi itd.) i ugalj da bi se obezbedila energije za fabrike i železnice. Evropa je imala puno uglja i čelika i zato su evropske zemlje lako mogle da proizvedu oružje i krenu u rat.

Tako je Žan Mone došao na veoma smelu novu ideju. Njegova zamisao je bila da vlade Francuske i Nemačke - i možda još nekih evropskih zemalja - ne bi trebalo više da upravljaju svojim industrijama uglja i čelika. Umesto toga, te industrije treba da organizuju ljudi iz svih uključenih država, tako što bi seli za sto, razgovarali i zajedno donosili odluke. Na taj način, ratovi među njima bili bi nemogući!

Žan Mone je bio uveren da bi njegov plan zaista uspeo samo ako bi evropski lideri bili voljni da ga isprobaju. Razgovarao je o tome sa svojim prijateljem Robertom Šumanom, tadašnjim ministrom u vladi Francuske. Robert Šuman je smatrao da je to sjajna ideja i obelodanio ju je u jednom izuzetno važnom govoru 9. maja 1950. godine.

Taj govor je ubedio ne samo francuske i nemačke lidere već i lidere Belgije, Italije, Luksemburga i Holandije. Svi oni su odlučili da ujedine svoje industrije uglja i čelika i da osnuju udruženje koje su nazvali Evropska zajednica za ugalj i čelik (EZUČ). Ona je trebalo da radi u miroljubive svrhe i da pomogne u obnovi Evrope iz ratnih ruševina. EZUČ je osnovana 1951. godine.

*Dosađivanje na granici...
Ovakvi redovi nekada su bili
uobičajeni u Evropi.*

Zajedničko tržište

Ovih šest država je toliko dobro sarađivalo da su ubrzo odlučile da osnuju još jedno novo udruženje, pod nazivom Evropska ekonomska zajednica (EEZ). Ona je osnovana 1957. godine.

Odrednica „ekonomska“ ukazuje „da se bavi ekonomijom“ - drugim rečima, da se bavi novcem, poslovanjem, radnim mestima i trgovinom.

Jedna od glavnih ideja bila je da zemlje EEZ treba da dele „zajedničko tržište“, kako bi olakšale međusobnu trgovinu. Do tada, šleperi, vozovi i barže, koji su prenosili robu iz jedne države u drugu, uvek su morali da se zaustave na granici radi provere dokumenata i plaćanja carine. To je odugovlačilo proces i činilo robu iz inostranstva skupljom.

Cilj zajedničkog tržišta ovih zemalja bio je izbegavanje ovakvih kontrola i zadržavanja na granici, plaćanja carine i omogućavanje međusobne trgovine kao da su jedna država.

Hrana i poljoprivreda

Drugi svetski rat je u velikoj meri otežao proizvodnju hrane u Evropi kao i njen uvoz sa drugih kontinenata. Evropa je trpela nestašicu hrane još početkom 1950-ih godina prošlog veka. Zato je EEZ postigla dogovor da plaća svojim zemljoradnicima da proizvode više hrane i na taj način im omogući da zarade za pristojan život baveći se poljoprivredom.

Ovaj sporazum je nazvan „Zajednička poljoprivredna politika“ (CAP). Pokazao je dobre rezultate. Ustvari, toliko dobre rezultate da su poljoprivrednici na kraju proizvodili previše hrane pa je sam sporazum morao da se izmeni! Danas se na osnovu ovog sporazuma poljoprivrednicima takođe plaća da vode računa o selu i prirodi.

*Ovakve mašine koriste se
za žetvu pšenice i drugih
useva.*

Od EEZ do Evropske unije

Zajedničko tržište je ubrzo olakšalo život ljudima u EEZ.

Imali su više novca za trošenje, više hrane i veći izbor robe u prodavnicama. Susjedne zemlje su to videle i 1960-ih godina neke od njih počele su da se raspituju da li bi i one mogle da se pridruže zajednici.

Posle višegodišnjih pregovora, 1973. godine Velika Britanija, Danska i Irska pridružuju se EEZ. Zatim je došao red na Grčku 1981. godine, a potom slede Portugalija i Španija 1986. godine a onda i Austrija, Finska i Švedska 1995. godine.

Tada je zajednica imala 15 članica.

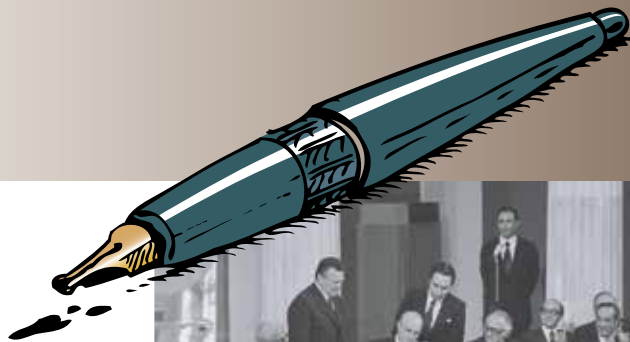
Tih godina zajednica se menjala. Do kraja 1992. godine završila je formiranje „jedinstvenog tržišta“ (postalo je poznato pod tim imenom) i još puno toga. Na primer, zemlje EEZ sarađivale su na zaštiti životne sredine i izgradnji boljih puteva i železnice u celoj Evropi. Bogatije države pomagale su siromašnijim u izgradnji njihovih puteva i realizaciji ostalih važnih projekata.

Kao olakšicu putnicima, većina zemalja EEZ ukinula je pasošku kontrolu na zajedničkim granicama. Državljanin jedne od članica mogao je da ode da živi i radi u bilo kojoj drugoj državi članici zajednice. Vlade država su razmatrale i druge ideje - na primer, kako da policije iz različitih zemalja pomognu jedna drugoj u hvatanju kriminalaca, krijumčara droge i terorista.

Ukratko, zajednica se već toliko izmenila i ujedinila da 1992. godine odlučuje da promeni svoje ime u Evropska unija (EU).

Zaštita životne sredine uključuje smanjenje zagađenja vazduha - na primer, korišćenjem energije vetra za dobijanje struje.

Policajac i njegov pas proveravaju ima li u prtljagu droge.

Pridruživanje zajednici. Na ovoj slici, Grčka se učlanjuje.

Spajanje porodice

U međuvremenu, van granica EU odigrali su se uzbudljivi događaji. Godinama su istočni i zapadni delovi Evrope bili razdvojeni. Nisu bili u ratu, ali je postojalo veliko neslaganje među njihovim liderima. Lideri istočnih država verovali su u sistem upravljanja zvani „komunizam“, koji ljudima nije davao mnogo slobode. Zbog načina na koji su vođene, ove države su bile siromašne u poređenju sa državama zapadne Evrope.

Podela između istoka i zapada bila je toliko jaka da je često opisivana kao „gvozdена zavesа“. Na mnogim mestima granica je bila označena visokim ogradama i zidovima, kao ona koja je prolazila kroz Berlin i delila Nemačku na dva dela. Bilo je veoma teško dobiti dozvolu da se pređe ova granica.

Konačno, 1989. godine podela i neslaganje su okončani. Berlinski zid je srušen i „gvozdена zavesа“ je nestala. Ubrzo se Nemačka ponovo ujedinila. Stanovništvo zemalja centralne i istočne Evrope izabralo je nove vlade koje su napustile stari, komunistički sistem.

Konačno su bili slobodni! To je bilo divno vreme slavlja.

1989: rušenje Berlin-
skog zida.

Države koje su stekle slobodu počele su da se raspituju da li mogu da se pridruže Evropskoj uniji i uskoro je nastao dugačak red zemalja kandidata koje su čekale da postanu članice EU.

Uslov da država pristupi Evropskoj uniji je da ima razvijenu privredu. Takođe, mora da bude demokratska – što znači da njeni državljani moraju da imaju slobodu prilikom izbora vlasti kakvu žele. Pored toga, mora da poštuje ljudska prava. Ljudska prava uključuju pravo na izražavanje ličnog mišljenja, pravo da se ne ide u zatvor bez pravičnog suđenja, pravo na zaštitu od zlostavljanja i mnoga druga važna prava.

Bivše komunističke države vredno su radile na ispunjavanju ovih uslova i nekoliko godina kasnije njih osam je bilo spremno: Češka Republika, Estonija, Mađarska, Letonija, Litvanija, Poljska, Slovačka i Slovenija.

One su pristupile EU 1. maja 2004. godine, zajedno sa još dva mediteranska ostrva - Kiprom i Maltom. 1. januara 2007. godine, još dve bivše komunističke zemlje - Bugarska i Rumunija - pridružile su se EU. Hrvatska je pristupila 1. jula 2013. godine i time je zaokružen konačan broj od 28 država članica EU.

Nikada se ranije nije dogodilo da toliko zemalja pristupi EU u tako kratkom periodu. To je pravo „spajanje porodice“, koje je konačno ujedinilo istočne, centralne i zapadne delove Evrope.

Zastave 28 zemalja
članica EU.

Šta radi EU

EU se trudi da poboljša život na svaki mogući način.
Ovo su neki od njih.

Zagađenje prelazi granice, pa evropske zemlje rade zajedno kako bi zaštitile životnu sredinu.

Promena klime i životna sredina

Životna sredina pripada svima, tako da sve zemlje moraju da sarađuju da bi je zaštitile. EU ima propise o sprečavanju zagađenja i zaštiti (na primer) divljih ptica. Ovi propisi važe u svim zemljama EU i njihove vlade moraju da obezbede da se ti propisi poštuju.

Promena klime - takođe poznata kao globalno zagrevanje - predstavlja još jedan problem koji države ne mogu same da reše. Zemlje EU su se zato dogovorile da zajednički rade na smanjenju nivoa emisije štetnih gasova u svojim industrijama, koji štetno utiču na atmosferu i izazivaju globalno zagrevanje. EU takođe podstiče druge zemlje da urade to isto.

Evro se koristi u mnogim zemljama EU.

Evro

Ranijih godina, svaka država u Evropi je imala svoju vrstu novca ili „valutu“. Sada postoji samo jedna valuta, evro, koju mogu da koriste sve zemlje članice EU ako to žele. Korišćenje jedne valute olakšava poslovanje, putovanje i kupovinu u čitavoj EU jer nema potrebe da se vrši zamena iz jedne valute u drugu. Danas više od dve trećine građana EU koristi evro umesto svojih nekadašnjih valuta.

Ako uporedite kovanice evra videćete da se na jednoj njihovoj strani nalazi prikaz koji predstavlja državu u kojoj su te kovanice napravljene. Druga strana je ista za sve države.

Studenti iz različitih zemalja studiraju zajedno, uz pomoć EU.

Sloboda!

Građani Evropske unije mogu slobodno da žive, rade ili da se školuju u bilo kojoj zemlji EU koju izaberu, a EU čini sve što može da pojednostavi preseljenje iz jedne države u drugu. Kada prelazite granice između većine zemalja EU, više vam nije potreban pasoš. EU podstiče studente i mlade ljude da provedu neko vreme na studijama ili praksi u nekoj drugoj evropskoj državi.

© Javier Larrea / Non Parys

Obučavanje ljudi za nove poslove veoma je važno.

Poslovi

Za ljude je važno da imaju poslove koje vole i koje dobro obavljaju. Deo novca koji zarade namenjen je zdravstvu i školstvu, kao i brizi o starim ljudima. Zato EU čini sve što može da stvori nova i bolja radna mesta za svakoga ko može da radi. Ona pomaže ljudima da započnu nove preduzetničke poslove i obezbeđuje novac za obuku ljudi za obavljanje novih poslova.

© Stephen Meskeny / Non Parys

EU pomaže finansiranje novih puteva.

Pomoć ugroženim regionima

Život nije lak svuda i za svakoga u Evropi. U nekim mestima nema dovoljno posla za građane, jer su rudnici i fabrike zatvoreni. U nekim oblastima je teško baviti se poljoprivredom zbog klime, ili je trgovina otežana zato što nema dovoljno puteva i železnica.

EU rešava ove probleme tako što prikuplja novac od svih zemalja članica i koristi ga za pomoć ugroženim regionima. Na primer, ona pomaže u finansiranju novih puteva i železnica kao i privredi da otvori nova radna mesta.

© Annie Griffiths / Bell Corbis

EU isporučuje hranu onima kojima je potrebna.

Pomoć siromašnim zemljama

U mnogim zemljama širom sveta ljudi umiru ili žive teško zbog rata, bolesti ili prirodnih katastrofa kao što su suše ili poplave. Te zemlje često nemaju dovoljno novca da izgrade škole i bolnice, puteve i kuće koje su potrebne stanovništvu.

EU daje novac tim zemljama i šalje nastavnike, lekare, inženjere i druge stručnjake da rade u njima. Pored toga, EU kupuje razne proizvode iz tih zemalja bez carine. Na taj način siromašne zemlje mogu da zarade više novca.

Evropska zastava.

Mir

Evropska unija je objedinila brojne evropske države u prijateljstvu. Naravno, one se ne slažu uvek u svemu, ali umesto da se sukobljavaju, njihovi lideri uvek sednu za sto da bi razrešili svoje nesuglasice.

Tako je san Žana Monea i Roberta Šumana postao stvarnost.

EU je donela mir svojim članicama. Ona takođe radi na trajnom miru svojih suseda i šire u svetu. Na primer, vojnici i policajci EU pomažu održavanje mira u bivšoj Jugoslaviji, gde su se ne tako davno vodile žestoke borbe.

Ovo je samo deo onoga što EU radi: postoji još mnogo toga. U stvari, članstvo u Evropskoj uniji utiče na gotovo sve aspekte naših života. Šta bi sve EU trebalo da radi, a šta ne? To treba da odluče građani EU. Kako možemo da učestvujemo u tome? Otkrijte u sledećem poglavlju.

Evropa ima svoju zastavu i himnu - „Odu radosti“ iz Betovenove Devete simfonije. Reči su u originalu na nemačkom, ali kao evropska himna izvodi se samo muzika, bez teksta. Možete je čuti preko interneta:

europa.eu/abc/symbols/anthem/index_en.htm

Evropska unija i njeni susedi

► Povežite glavne
gradove sa
njihovim zemljama

?

- 1 Sofija
- 2 Brisel
- 3 Prag
- 4 Kopenhagen
- 5 Berlin
- 6 Talin
- 7 Dablin
- 8 Atina
- 9 Madrid
- 10 Pariz
- 11 Rim
- 12 Nikozija
- 13 Riga
- 14 Vilnius
- 15 Luksemburg
- 16 Budimpešta
- 17 Valeta
- 18 Amsterdam
- 19 Beč
- 20 Varšava
- 21 Lisabon
- 22 Bukurešt
- 23 Ljubljana
- 24 Bratislava
- 25 Helsinki
- 26 Stockholm
- 27 London
- 28 Zagreb

Legenda:

Obojene države su članice Evropske unije (EU).

Države osenčene crtama žele da pristupe EU. Hrvatska je pristupila EU 1. jula 2013. godine.

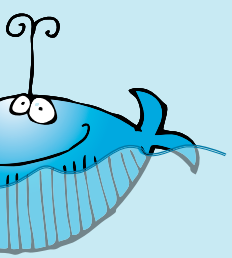
Ostale države, uključujući one obeležene malim belim krugovima, jesu susedi EU.

Tačke pokazuju glavne gradove.

Vatikan se nalazi u Rimu.

Neka ostrva i druge teritorije koje pripadaju Francuskoj, Portugaliji i Španiji deo su EU. Međutim, nalaze se daleko od evropskog kopna, pa smo ih prikazali odvojeno, u gornjem desnom uglu

Zemlje Evropske unije

Države su navedene po abecednom redu prema imenu svake države na njenom jeziku ili jezicima (kao što je prikazano u zagradama)

(*) Puno ime ove države je Ujedinjeno kraljevstvo Velike Britanije i Severne Irske, ali većina ljudi skraćeno je zove samo Velika Britanija, Ujedinjeno kraljevstvo ili UK.

Informacije o broju stanovnika datiraju iz 2009. godine.

Izvor: Eurostat

Zastava	Država	Glavni grad	Broj stanovnika
	Belgija (Belgique / België)	Brisel (Brussel / Bruxelles)	10,7 miliona
	Bugarska (България / Bulgaria)	Sofija (София / Sofija)	7,6 miliona
	Češka Republika (Česká republika)	Prag (Praha)	10,5 miliona
	Danska (Danmark)	Kopenhagen (København)	5,5 miliona
	Nemačka (Deutschland)	Berlin (Berlin)	82 miliona
	Estonija (Eesti)	Talin (Tallinn)	1,3 miliona
	Irska (Éire / Ireland)	Dablin (Baile Atha Cliath / Dublin)	4,5 miliona
	Grčka (Ελλάδα / Elláda)	Atina (Αθήνα / Athinai)	11,2 miliona
	Španija (España)	Madrid (Madrid)	45,8 miliona
	Francuska (France)	Pariz (Paris)	64,3 miliona
	Hrvatska (Croatia)	Zagreb (Zagreb)	4,3 miliona
	Italija (Italia)	Rim (Roma)	60 miliona
	Kipar (Κύπρος / Kypros) (Kıbrıs)	Nikozija (Λευκωσία / Lefkosia) (Lefkosa)	0,8 miliona
	Letonija (Latvija)	Riga (Rīga)	2,3 miliona
	Litvanija (Lietuva)	Vilnius (Vilnius)	3,3 miliona
	Luksemburg (Luxemburg)	Luksemburg (Luxemburg)	0,5 miliona
	Mađarska (Magyarország)	Budimpešta (Budapest)	10 miliona
	Malta (Malta)	Valetta (Valletta)	0,4 miliona
	Holandija (Nederland)	Amsterdam (Amsterdam)	16,4 miliona
	Austrija (Österreich)	Beč (Wien)	8,3 miliona
	Poljska (Polska)	Varšava (Warszawa)	38,1 miliona
	Portugalija (Portugal)	Lisabon (Lisboa)	10,6 miliona
	Rumunija (România)	Bukurešt (București)	21,5 miliona
	Slovenija (Slovenija)	Ljubljana (Ljubljana)	2 miliona
	Slovačka (Slovensko)	Bratislava (Bratislava)	5,4 miliona
	Finska (Suomi / Finland)	Helsinki (Helsinki / Helsingfors)	5,3 miliona
	Švedska (Sverige)	Stokholm (Stockholm)	9,2 miliona
	Velika Britanija (*) (United Kingdom)	London (London)	61,7 miliona

Kviz Istražujmo Evropu!

(Savet: Odgovore na sva pitanja možete pronaći u ovoj brošuri)

Koliko ima kontinenata na svetu?

1.

?

Koji je materijal, korišćen za pogon parnih mašina, omogućio industrijsku revoluciju?

7.

?

Koja dva grada povezuje tunel ispod Lamanša?

2.

?

Koji istorijski događaj se odigrao 1789. godine?

8.

?

Kako se naziva pojava da ptice lete na jug u jesen i provode zimu u toplijim krajevima?

3.

?

U kojoj deceniji je napravljen kompjuter?

9.

?

Kako se naziva pojava da poljoprivrednici zalivaju svoja polja koristeći vodu iz zemlje ili reka?

4.

?

Koliko zemalja su članice Evropske unije?

10.

?

Navedi jednu vrstu morske životinje koja može da se uzgaja?

5.

?

Gde se nalazi sedište Suda pravde?

11.

?

Šta znači „demokratija“?

6.

?

Koliko često se sprovode evropski izbori?

12.

?

Želite li da igrate igrice, proverite svoje znanje i dalje istražujete Evropu?

Posetite: europa.eu/europago/explore

Ministri iz svih vlada zemalja članica sastaju se kako bi donosili zakone EU.

Kako EU donosi odluke

Kao što pretpostavljate, potreban je veliki trud mnogih ljudi da se EU organizuje i da se sve odvija kako treba. Ko šta radi?

Evropska komisija

U Briselu, 28 žena i muškaraca (po jedno iz svake zemlje EU) sastaje se svake srede da razmotre šta sledeće treba da se uradi. Ove ljude biraju vlade njihovih zemalja, ali odobrenje daje Evropski parlament.

Oni se nazivaju „komesari“ i svi zajedno čine Evropsku komisiju. Njihov posao je da misle o tome šta bi bilo najbolje za EU kao celinu i da predlažu nove zakone za EU kao celinu. Njima u radu pomažu stručnjaci, pravnici, sekretari, prevodioci itd.

Kada se dogovore o zakonu koji će biti predložen, oni svoj predlog šalju Evropskom parlamentu i Savetu Evropske unije.

Evropski parlament

Evropski parlament predstavlja sve građane EU. On zaseda svakog meseca u Strazburu (u Francuskoj), radi rasprave i donošenja odluke o novim zakonima koje je predložila Evropska komisija.

Evropski parlament ima 754 poslanika. Oni se biraju na svakih pet godina na izborima na kojima mogu da glasaju svi punoletni građani EU. Biranjem našeg poslanika u Evropskom parlamentu kao i kroz razgovor sa našim poslanikom, možemo da učestvujemo u donošenju odluka EU o budućem radu.

Evropski savet

Evropski savet predstavlja okupljanje svih lidera država članica EU na redovnim „sastancima na vrhu“, da bi razgovarali o tome kako se stvari odvijaju u Evropi i da bi utvrdili strategiju za Evropu. Oni se ne upuštaju u detaljne rasprave, kao što je rasprava o novim zakonima.

Savet Evropske unije

Poslanici Evropskog parlamenta nisu jedini koji odlučuju o novim zakonima u EU. O njima moraju da raspravljaju i ministri vlada svih zemalja članica EU. Sastanak ministara naziva se Savet Evropske unije.

Posle razmatranja predloga, Savet o njemu glasa. Postoje pravila o tome koliko glasova svaka država ima i koliko je glasova potrebno da bi se zakon usvojio. U nekim slučajevima, pravilo je da Savet mora da ima apsolutnu saglasnost.

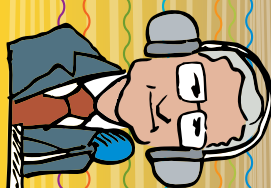
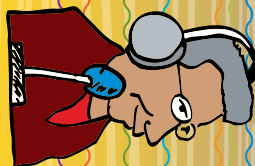
Kada Savet i Parlament usvoje novi zakon, vlade zemalja članica EU su odgovorne da se zakon u njihovim državama poštuje.

Sud pravde

Ako neka država ne primenjuje zakon dosledno, Evropska komisija je upozorava i može da podnese žalbu protiv nje Sudu pravde u Luksemburgu. Zadatak Suda pravde je da obezbedi da se zakoni EU poštuju i primenjuju svuda na isti način. Sud ima po jednog sudiju iz svake zemlje članice EU.

Postoje i druge grupe (komiteti eksperata itd.) koje su uključene u donošenje odluka, jer je vrlo važno da odluke budu ispravne.

Sutrašnjica ...

Jedan od izazova sa kojima se Evropa danas suočava je kako da mladim ljudima obezbedi posao i dobru budućnost. To nije lako, jer evropske kompanije moraju da budu konkurentne kompanijama iz drugih delova sveta, koje isti posao mogu da obavljaju jeftinije.

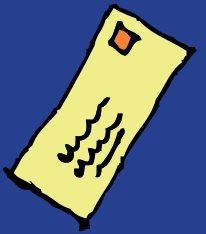
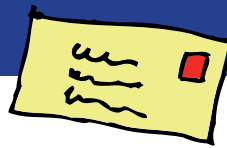
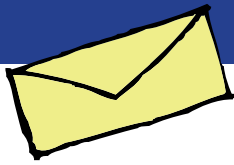
Danas postoje i drugi veliki problemi koji se mogu rešiti samo zajedničkim radom svih zemalja u svetu, kao što su:

- > zagađenje i promena klime;
- > glad i siromaštvo;
- > međunarodni kriminal i terorizam.

Evropska unija se bavi ovim problemima, ali nije uvek lako da se 28 vlada i Evropski parlament slože oko toga šta treba uraditi. Odmaže i to što su pravila za donošenje odluka u EU veoma komplikovana.

Osim toga, mnogi misle da im glasanje za njihovog poslanika u parlamentu jednom u pet godina ne pruža priliku da u dovoljnoj meri učestvuju u odlukama koje se donose u Briselu ili Strazburu.

... i dalje u budućnost

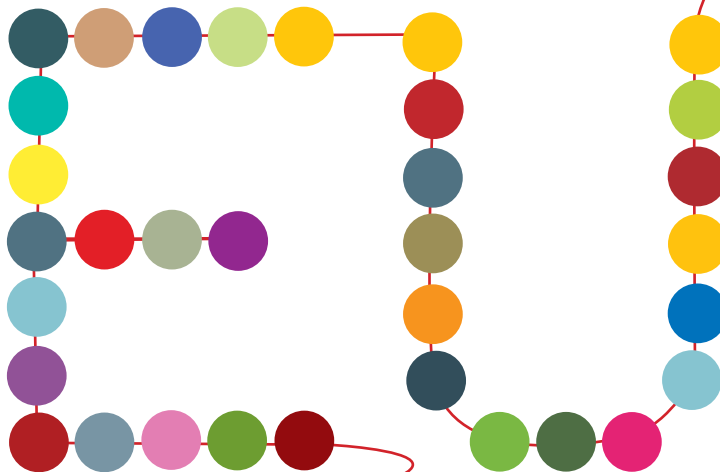
To znači da moramo da omogućimo svakom građaninu EU da učestvuje u odlukama koje Evropska unija donosi.

Kako to možemo da postignemo? Imate li neku dobru ideju? Koji su po vašem mišljenju najvažniji problemi kojima bi EU trebalo da se bavi, i šta biste vi želeli da ona učini u vezi sa tim problemima?

Zašto ne biste prodiskutovali o svojim idejama sa nastavnicima i drugovima iz razreda, a onda ih zabeležili i poslali svom predstavniku u parlamentu? Podatke o vašem poslaniku i adresu na koju možete da mu se obratite, potražite na sledećoj internet stranici: europarl.europa.eu/

Takođe, možete da kontaktirate Evropsku komisiju ili Evropski parlament na nekoj od adresa koje se nalaze na kraju ove brošure, a možda čak i da organizujete posetu vašeg razreda ovim institucijama.

Mi smo danas evropska deca, ali vrlo brzo ćemo postati odrasli Evropljani.

Mi treba da odlučujemo o budućnosti - zajedno!

Korisni linkovi

Za vas & Za vašeg nastavnika

Zašto ne biste proverili šta ste naučili u ovoj brošuri i igrali on-lajn igru Istražujmo Evropu?

Posetite:
europa.eu/europago/explore

Dečji kutak

Možete otkriti mnoge zanimljivosti o svim zemljama članicama i naučiti još više o EU u Dečjem kutku. Uključene su igre i kvizovi takođe!

europa.eu/kids-corner

Kutak za nastavnike

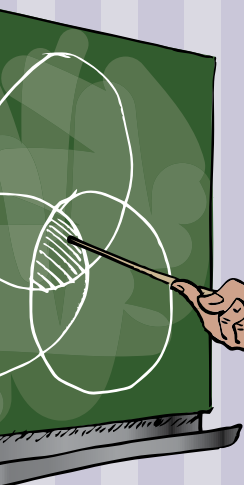

EU on-lajn kutak za nastavnike je mesto na kojem može da se pronađe raznovrstan

nastavni materijal o EU i njenim politikama.

Materijal je izrađen od strane različitih EU institucija i drugih vladinih i nevladinih organizacija. Ako tražite inspiraciju za vaša predavanja, uzbudljivi obrazovni materijal o istoriji i kulturi Evrope, ili čak neke specifične teme kao što su promene klime i smanjenje potrošnje energije, mnogo toga korisnog i prilagođenog starosnoj grupi vaših đaka možete pronaći na sledećoj internet adresi:

europa.eu/teachers-corner

Kako da stupite u kontakt sa EU

PUTEM INTERNETA

Informacije na svim zvaničnim jezicima Evropske unije dostupne su na internet stranici: **europa.eu**

LIČNO

Širom Evrope nalaze se stotine lokalnih EU Informacionih centara.

Adresu vama najbližeg centra možete pronaći na sledećoj internet stranici: **europedirect.europa.eu**

PUTEM TELEFONA ILI ELEKTRONSKE POŠTE

„Europe Direct“ je telefonska služba koja pruža odgovore na vaša pitanja o Evropskoj uniji. Službi se možete obratiti putem besplatne telefonske linije pozivom na 00 800 6 7 8 9 10 11 ili, za pozive izvan EU, na broj telefona čije se pozivanje naplaćuje: +32 22999696, ili putem elektronske pošte na adresi: **europedirect.europa.eu**

ČITAJTE O EVROPI

Publikacije o EU samo su jedan klik daleko i nalaze se na internet stranici EU Knjižare: **bookshop.europa.eu**

Informacije i publikacije o Evropskoj uniji na engleskom jeziku možete pronaći na sledećim adresama:

PREDSTAVNIŠTVA EVROPSKE KOMISIJE

Predstavništvo u Irskoj

18 Dawson Street
Dublin 2
IRELAND Internet:
Tel. +353 16341111
Internet: www.ec.europa.eu/ireland/
E-mail: eu-ie-info-request@ec.europa.eu

Predstavništvo u Velikoj Britaniji

8 Storey's Gate,
London SW1P 3AT
UNITED KINGDOM
Tel. +44 2079731992
Internet: www.ec.europa.eu/uk

Predstavništvo u Velsu

2 Caspian Point, Caspian Way
Cardiff CF10 4QQ
Tel. +44 2920895020
Internet: www.ec.europa.eu/uk

Predstavništvo u Škotskoj

9 Alva Street
Edinburgh EH2 4PH
UNITED KINGDOM
Tel. +44 1312252058
Internet: www.ec.europa.eu/uk

Predstavništvo u Severnoj Irskoj

74 - 76 Dublin Road
Belfast BT2 7HP
UNITED KINGDOM
Tel. +44 2890240708
Internet: www.ec.europa.eu/uk

Delegacije u Sjedinjenim Državama

2175 K Street, NW
Washington DC 20037
UNITED STATES OF AMERICA
Tel. +1 2028629500
Internet: www.eurunion.org

222 East 41st Street, 20th floor
New York, NY 10017
UNITED STATES OF AMERICA
Tel. +1 212 3713804
Internet: www.eurunion.org

KANCELARIJE EVROPSKOG PARLAMENTA

Kancelarija u Irskoj

European Union House
43 Molesworth Street
Dublin 2
IRELAND
Tel. +353 16057900
Internet: www.europarl.ie
E-pošta: epdublin@europarl.europa.eu

Kancelarija u Velikoj Britaniji

2 Queen Anne's Gate,
London SW1H 9AA
UNITED KINGDOM
Tel. +44 2072274300
Internet: www.europarl.org.uk
E-pošta: eplondon@europarl.europa.eu

Kancelarija u Škotskoj

The Tun, 4 Jackson's Entry
Holyrood Road
Edinburgh EH8 8PJ
UNITED KINGDOM
Tel. +44 1315577866
Internet: www.europarl.org.uk
E-pošta: epedinburgh@europarl.europa.eu

U svim zemljama Evropske unije postoje predstavništva i kancelarije Evropske komisije i Parlamenta. Evropska unija ima svoje delegacije i u drugim delovima sveta.

Istražujmo Evropu!

Evropa: prelep kontinent sa zadivljujućom istorijom. Dala je mnoge slavne svetske naučnike, pronalazače, umetnike, kompozitore, kao i popularne zabavljače i uspešne sportiste.

Evropu su vekovima potresali ratovi i podele. Međutim, u poslednjih 60 godina ili približno toliko, države ovog starog kontinenta počele su da se udružuju u miru, prijateljstvu i jedinstvu, kako bi radile u korist bolje Evrope i boljeg sveta.

Ova brošura za decu (uzrasta od 9 do 12 godina) predstavlja priču jednostavno i jasno. Puna zanimljivih činjenica i raznobojnih ilustracija, ona daje veseo pogled na Evropu i ukratko objašnjava šta je Evropska unija i kako ona funkcioniše.

Posetite internet stranicu: europa.eu/kids-corner

Tu ćete pronaći puno zabavnih kvizova i igara za proveru vašeg znanja!

Zabavljajte se istražujući!

Publications Office

ISBN 978-92-9238-068-7

9 789292 380687